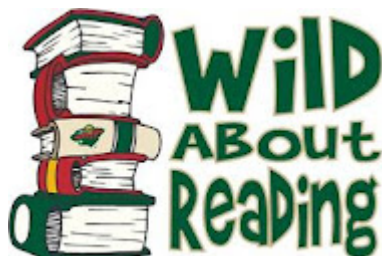

Φιλαναγνωσία

 [paidiki-logotexnia.blogspot.com /p/blog-page_27.html](https://paidiki-logotexnia.blogspot.com/p/blog-page_27.html)

- **Γιατί Διαβάζουμε; (οφέλη)**
- **Τι Διαβάζουμε; (κριτήρια)**
- **Πλησιάζοντας τα βιβλία (Εμπυχώσεις)**
- **Ανατομία ενός κειμένου (Δραστηριότητες)**

A. Γιατί Διαβάζουμε; ... επειδή μας αρέσει!

ενώ ταυτόχρονα, πιθανά εντοπίζονται σε πολλούς τομείς :

1. Πνευματική συγκρότηση και συναίσθημα

Η λογοτεχνία, ως μορφή τέχνης, μεταπλάθει την αντικειμενική πραγματικότητα με την αισθητική αξία που της προσδίδει. Η πρόκληση συγκίνησης, πρωταρχικό γνώρισμα της λειτουργίας της τέχνης του λόγου, όπως και κάθε τέχνης, είναι απόρροια της αισθητικής της αξίας. Ποικίλα συναισθήματα, πάθη, καημοί, διαλογισμοί του ανθρώπου, κοινωνικά προβλήματα μετατρέπονται από το δημιουργό σε αισθητική

εποπτεία. Έτσι το ατομικό γίνεται γενικό. Το έργο κάθε λογοτέχνη αντανακλά, δημιουργικά, έναν ολόκληρο κόσμο ιδεών και πεπιοθήσεων, που ενώνουν τον συγγραφέα με την εποχή του ή τον αντιπαραθέτουν σ' αυτήν. Έτσι κάθε λογοτέχνημα μέσα από την αισθητική ανασύνθεση του κόσμου της ανάγκης, μας **οδηγεί στην εσωτερική ελευθερία και συμβάλλει γενικότερα στη συγκρότηση της πνευματικής μας ζωής**. (Άντα Κατσίκη - Γκίβαλου, Εισαγωγή στις Τέρψεις και Ημέρες Ανάγνωσης, ΙΜΠ, 1999)

2. Γραμματισμός/Λεξιλόγιο

Ειδικότερα οι Robinson και Spodek παρατηρούν ότι η λογοτεχνία **αποτελεί μια προφανή πηγή ποικιλίας στη χρήση λέξεων και λεξιλογίου**. Η λογοτεχνία και συγκεκριμένα οι μικρές εικονογραφημένες ιστορίες, μπορούν να βοηθήσουν στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου των παιδιών της προσχολικής ηλικίας. Την παραπάνω διαπίστωση έρχεται να επιβεβαιώσει μία πρόσφατη έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε ελληνικά νηπιαγωγεία, αποδεικνύοντας ότι η ανάγνωση ενός λογοτεχνικού βιβλίου προσαρμοσμένου στην προσληπτική ικανότητα του παιδιού, βγάζει το παιδί από τον καθημερινό λόγο και οδηγεί σε νέες –φανταστικές μεν- αλλά ευχάριστες καταστάσεις, οι οποίες είναι δυνατόν να προκαλέσουν επικοινωνία, η οποία θα επενδυθεί με κατάλληλο λεξιλόγιο, γεγονός που θα βοηθήσει στον εμπλουτισμό του. (Φλωρά Αφροδίτη, Η συμβολή της λογοτεχνίας στη γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού, ΠΑ.ΣΥ.ΒΝ) «Όλοι ξέρουμε», τόνισε η ομιλήτρια «ότι οι άνθρωποι γίνονται αναγνώστες στην παιδική ηλικία... Είναι καθήκον μας ως γονέων, δασκάλων ή δημιουργών ν. 'άνοιξε το δρόμο των παιδιών προς τη λογοτεχνία." (Λότη Πέτροβιτς Ανδρουτσοπούλου, *Αλφαριθμητισμός με τη Λογοτεχνία*, στο Όπως και στ' αηδόνια... Για την Παιδική Λογοτεχνία χωρίς ψευδαισθήσεις, Αθήνα, Πατάκης 1995, σ.125-155)

3. Ευφυΐα

...Οι ίδιοι έλεγχοι επαναλήφθηκαν όταν τα παιδιά ήταν οκτώ ετών. Ύστερα από περίπου μια δεκαετία, όταν οι συμμετέχοντες ήταν μεταξύ 17 και 19 ετών, οι ειδικοί εξέτασαν τον εγκέφαλο τους στον τομογράφο. Η ανάλυση των δεδομένων έδειξε ότι ο εγκέφαλος των παιδιών που είχαν περισσότερα γνωστικά ερεθίσματα στην ηλικία των τεσσάρων ετών ήταν καλύτερα ανεπτυγμένος. Όλοι οι άλλοι παράγοντες που εξέτασαν οι επιστήμονες – μεταξύ των οποίων ο δείκτης νοημοσύνης των γονιών, η γονική γαλούχηση σε όλες τις ηλικίες ή η ενίσχυση των γνωσιακών ερεθισμάτων στην ηλικία των οκτώ ετών – δεν φάνηκαν να έχουν καμία επιρροή. Συγκεκριμένα οι ειδικοί είδαν ότι **ο εγκέφαλος των παιδιών που είχαν περισσότερα πνευματικά ερεθίσματα στα τέσσερα είχε λεπτότερο φλοιό** – χαρακτηριστικό το οποίο αποτελεί δείγμα μεγαλύτερης ανάπτυξης. (Το Βήμα Science, Πολλά βιβλία στα 4, γερό μυαλό στα 18 16/10/2012)

4 . Φαντασία και Σκέψη

...Του καλλιεργεί τη σκέψη, την κρίση και τη φαντασία. Το παιδί εκτονώνεται και ικανοποιείται συναισθηματικά ζώντας έμμεσα τα βιώματα των ηρώων, κάτι που είναι

πολύ σημαντικό γι' αυτό. Όπως μην ξεχνάμε ότι σήμερα τα παιδιά μεγαλώνουν σ' ένα απρόσωπο κόσμο, απάνθρωπο και μηχανοποιημένο, με αποτέλεσμα να μην συγκινεί τίποτα και τίποτα να μην τους προκαλεί το θαυμασμό που εμπνέει τον άνθρωπο για εξερεύνηση και δημιουργική προσπάθεια. Το παιδί έχει γίνει ένας μικρός πολύξερους που ξέρει όλες τις μάρκες των αυτοκινήτων, αλλά δεν μπορεί να ξεχωρίσει μια μυγδαλιά από μια ροδιά. Δεν παύει, όμως, δεν έχει έναν πλούσιο συναισθηματικό κόσμο και έχει ανάγκη να ζήσει τις συγκινήσεις που τους προκαλεί η περιπέτεια, **η εξερεύνηση, το άγνωστο, κι αυτό το ζει μέσω των ηρώων των βιβλίων** . Χαίρεται, αγωνίζεται και ικανοποιείται με τις εμπειρίες τους. Παρόλο που ζει σ' ένα κόσμο βίας ικανοποιείται να βλέπει το δίκαιο και το καλό να θριαμβεύουν, γιατί το παιδί έχει ανεπτυγμένο το αίσθημα του δικαίου. (Μπέτυ Καβάκα, Jesuslovesyou.gr)

5. Χαλάρωση

Το άγχος αποτελεί έναν παράγοντα κινδύνου που προβάλλει σε διάφορες επικίνδυνες καταστάσεις, όπως οι καρδιακές παθήσεις. Το διάβασμα όμως μας δίνει την ευκαιρία να ηρεμήσουμε και να περιορίσουμε τον άγχος. Η ειδική ανάγνωση βιβλίων φαντασίας πριν τον ύπνο, σύμφωνα με τους ειδικούς, αποτελεί μια δραστηριότητα που **μας χαλαρώνει και μας βοηθάει να αντιμετωπίσουμε ό,τι μας στρεσάρει** . Η μέθοδος αυτή μάλιστα θεωρείται πολύ αποτελεσματική στην αντιμετώπιση του άγχους. (Pathfinder, Διάβασμα: Τα 5 μεγαλύτερα για την υγεία μας δημοσίευση 31/12/2012) “Η μελέτη μας έδειξε πως έπειτα από 6 λεπτά διάβασμα, τα επίπεδα στρες στον οργανισμό των εθελοντών μειώθηκαν κατά 68%”, εξήγησε ο νευροψυχολόγος δρ Ντέιβιντ Λιούις. «Αντίστοιχα, με τη μουσική μειώθηκαν κατά 61%, με έναν καφέ κατά 54%, με μία βόλτα κατά 42% και με ένα μπιντεοπαιχνίδι κατά 21%. Το να “χάνεται” κανείς σε ένα αγαπημένο του βιβλίο, αναδείχθηκε το καλύτερο μέσο χαλάρωσης” (Μελέτη του Πανεπιστημίου του Σάσεξ)

6. Λύσεις στα προβλήματα/ Πάρτι στον εγκέφαλο

Το παιδικό βιβλίο αποτελεί παράθυρο στη φαντασία αλλά και τη σκέψη του παιδιού. Ο συνδυασμός της εικονογράφησης με το κείμενο προσφέρει διπλή αισθητική απόλαυση: στα μάτια και στ' αυτιά. Η δύναμη που έχουν οι εικόνες και οι λέξεις στο παιδί να ταξιδέψει στο χώρο της φαντασίας, να ονειρευτεί, να σκεφτεί μεγάλα ζητήματα τα οποία μια παιδική ιστορία μπορεί να προσεγγίσει με απλό τρόπο, συγκαλυμμένα στη ροή του παραμυθιού και ίσως **να βρει λύσεις σε θέματα. που το απασχολούν** . Το παιδί μαθαίνει τη δύναμη των λέξεων και της έκφρασης ως επικοινωνία με τον εαυτό και τους άλλους. Το παιδικό βιβλίο του επιτρέπει να βάλει τον εαυτό του στη θέση του ήρωα, να ταυτιστεί μαζί του ή να τον απορρίψει, να πλάσει με τις εικόνες του και σκηνές, να φανταστεί πιθανά σενάρια, να εξερευνήσει διάφορες εκδοχές του ίδιου θέματος, και να περάσει. όμορφα μέσα στις σελίδες ενός βιβλίου. (Δρ. Λίζα Βάρβογλη , Διάβασμα και παιδική ψυχή , Parakato.gr)

Σκύψε πάνω από τους αναγνώστες. Παρατήρησε το πρόσωπό τους καθώς διαβάζουν, όλοι μαζί, επί χίλια ώρες καθημερινά. Νιώσε πώς κρατούν την ανάσα τους, τα μάτια τους πώς κοιτούν επίμονα τη σελίδα, άκου μέσα στον εγκέφαλο τους

το πάρτι που γίνεται. Θέλεις να πάρεις κι εσύ μέρος σε αυτό; (Σάκης Σερέφας, Γράμμα σ' ένα παιδί , Φιλαναγνωσία, ΕΚΕΒΙ)

7. Προβλήματα προς λύση / Συντροφιά τις κρύες νύχτες του χειμώνα

Είναι μέσο ψυχαγωγίας και γενικά εμφανίζεται ως ο καλύτερος φίλος του ανθρώπου. **Μας συντροφεύει τις ώρες της πλήξης και της μοναξιάς** , ενώ ταυτόχρονα μας ψυχαγωγεί. (...) Ακόμα το βιβλίο είναι ένας φίλος που μένει γιατί, όπως έχει γραφεί: «είναι ένας συμπεριπατητής χωρίς να περιέχει, ένας φίλος που τον επικαλείται σε κάθε στιγμή και τον εγκαταλείπει όταν θέλει».

Γενικά ένα βιβλίο δε ζητά τίποτε από εμάς, ενώ περιμένει υπομονετικά σε ένα σκονισμένο ράφι για να μας δώσει τις πληροφορίες του, να μας βγάλει από αδιέξοδα και να μας ταξιδέψει σε κόσμους μαγικούς. (Τι προσφέρει το βιβλίο στον άνθρωπο , 3ο γυμνάσιο Πετρούπολης)

8. Καλύτερη σιλουέτα...

Είναι δυνατόν το διάβασμα να **βοηθήσει τα παιδιά και τους εφήβους να χάσουν βάρος** ; Κι όμως, είναι! Οι ειδικοί από το Νοσοκομείο Παίδων του Δούκα διαπίστωσαν ότι η ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων μπορεί να βοηθήσει τα παχύσαρκα παιδιά να αδυνατίσουν. Οι επιστήμονες έδωσαν σε παχύσαρκα κορίτσια ηλικίας 9 με 13 ετών -που ακολουθούσαν ήδη κάποιο πρόγραμμα αδυνατίσματος- να διαβάσουν ένα νουβέλα με τίτλο «Lake Rescue», που στα ελληνικά σημαίνει «η διάσωση στη λίμνη». Η νουβέλα επελέγη προσεκτικά από παιδίατρος για αυτόν το σκοπό. Η Ηρωίδα του βιβλίου ήταν ένα παχύσαρκο κορίτσι με πολύ δυνατή προσωπικότητα. Μετά το διάβασμα του βιβλίου, τα κορίτσια υιοθέτησαν έναν υγιεινό τρόπο ζωής και κατάφεραν μετά από 6 μήνες να χάσουν βάρος και να μειώσουν το Δείκτη Μάζας Σώματος (Μάνος Σιγανός, Καλύτερη υγεία; Γυρίστε σελίδα! , vita.gr)

9. Ποιότητα αισθήσεων - Ποιότητα ζωής

Το διάβασμα **βελτιώνει την όραση και την ακοή** . Πρόσφατη έρευνα του νευροεπιστήμονα δρ Στάνισλαβ Ντεχάνε, καθηγητής Πειραματικής Νοητικής Ψυχολογίας στο College de France και διευθυντής της Μονάδας Νευροαπεικόνισης του Εθνικού Ιδρύματος Ιατρικής Έρευνας (INSERM) της Γαλλίας, έδειξε ότι το διάβασμα μπορεί να βελτιώσει τον τρόπο με τον οποίο επεξεργάζεται πληροφορίες, αλλά και την ακουστική μας ικανότητα. Η μελέτη, που δημοσιεύτηκε στο επιστημονικό περιοδικό «Science», έδειξε ακόμη πως τα αυτά δεν αποκομίζουν μόνο όσοι μαθαίνουν να διαβάζουν από παιδιά, αλλά και όσοι μαθαίνουν να διαβάζουν μετά την ενηλικίωσή τους. (Δείτε πώς το διάβασμα προστατεύει την υγεία μας , iatropedia.gr)

10. Συναισθηματική καλλιέργεια και πνεύμα

Η ανάγνωση καλλιεργεί τη «συναισθηματική αγωγή», ανοίγει απεριόριστα πεδία στοχασμού και κριτικού προβληματισμού, οδηγεί τον αναγνώστη στο να διαμορφώνει στάσεις ζωής και ν' αναζητεί απαντήσεις σε ερωτήματα καθολικής σημασίας. Η ανάγνωση της λογοτεχνίας υποκινείται από την απόλαυση. Είναι μια ανάγκη, στο μέτρο που η απόλαυσή της την καθιστά ανάγκη. Ποτέ δεν αποτελεί καθήκον, φυσική

ή ηθική υποχρέωση. Κατ' αυτόν τον τρόπο, σηματοδοτεί το χώρο της ιδιωτικής ζωής αλλά και την ελεύθερη βούληση του ατόμου. Ο αναγνώστης που απολαμβάνει τη λογοτεχνία (που διαβάσει επειδή απολαμβάνει) δεν θέλει να την αναζητήσει και να τη θεωρήσει αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής του ζωής. (...) Τις στιγμές της ανάγνωσης ο χρόνος διαστέλλεται και εμπλουτίζεται με εμπειρίες που διευρύνουν τα όρια της ατομικής ζωής. Ελεύθερες από το ρευστό και το εφήμερο, οι στιγμές της ανάγνωσης μας **οδηγούν σε αποκαλύψεις και συγκινήσεις μέσα από τις νέες ακούμε τον ψίθυρο του αιώνιου**. (Τζ. Καλογήρου, *Τέρψεις και Ημέρες Ανάγνωσης*, ΙΜΠ, 1999)

11. Γνώσεις, Μνήμη, Δημιουργικότητα...

Το διάβασμα είναι μια από τις καλύτερες πνευματικές ασχολίες για τον άνθρωπο. Με το διάβασμα διευρύνει κανείς τους πνευματικούς του ορίζοντες. (Παναγιώτα Αποστολοπούλου, Πώς μας βελτιώνει το διάβασμα, Flow Magazine, δημοσίευση 25/02/2012) Ποιος μπορεί να αμφισβητήσει το ότι συλλέγοντας την αποθηκευμένη γνώση ή βιώνοντας τα συναισθήματα που περιέχει ένα λογοτεχνικό βιβλίο, δεν ενισχύουμε τη μνήμη αλλά και τη δημιουργικότητά μας; Έχοντας διαβάσει τις περιπέτειες άλλων, δε θέλουμε μήπως να ζήσουμε και τις δικές μας περιπέτειες; Να χτίσουμε τους δικούς μας κόσμους; Να γράψουμε τις δικές μας ιστορίες;

12. Αυτογνωσία

Επειδή το διάβασμα δεν είναι παρά ένα πέρασμα μέσα από τις σκέψεις, τα αισθήματα, τον κόσμο του κειμένου, για να φθάσει κανείς στον εαυτό του. Διαβαίνει ο αναγνώστης, όταν, προς τον εσωτερικό του κόσμο διαβάσει σελίδες που αναγνωρίζει και συναντά στις του βιβλίου. Αυτό το πέρασμα στον εαυτό μας μέσα από τη μυθοπλασία που πετυχαίνει ο αναγνώστης πληρέστερα, αν ασχολείται με όλες τις παραμέτρους της ανάγνωσης. (Άντα Κατσίκη - Γκίβαλου, *Λογοτεχνία και Εκπαίδευση*, ΕΚΕΒΙ)

13. Εμπειρίες, τροφή για το Μυαλό

Σκέφτομαι λοιπόν πως η λέξη «βιβλιοφάγος» φανερώνει πολλά: Τρώει κανείς όταν πεινάει. Όταν «τρώει» βιβλία, σημαίνει πως θέλει να χορτάσει το πνεύμα του. Οι δύο αυτές πείνες, η σωματική και η πνευματική, βρίσκω πως μοιάζουν αρκετά. Όταν αρρωστούμε ή είμαστε λυπημένοι, μπορεί να μην έχουμε όρεξη να φάμε. Τούτη η ανορεξία είναι παροδική. Μόλις περάσει αυτό που την προκαλεί, η όρεξη επανέρχεται. Ή μπορεί να μη θέλουμε να φάμε γιατί δε μας αρέσει το φαγητό. Κάποιο άλλο όμως που το προτιμάμε το τρώμε με ευχαρίστηση. Έτσι συμβαίνει και με την τροφή του μυαλού. Είναι φορές που νιώθουμε κουρασμένοι και δεν έχουμε όρεξη να διαβάσουμε. Ή είμαστε υποχρεωμένοι να διαβάσουμε κάτι που δε μας ενδιαφέρει πολύ. Μόλις όμως η κόπωση περάσει ή βρούμε κάποιο βιβλίο που μας αρέσει, αρχίζουμε το διάβασμα.

Ας δούμε τώρα μια διαφορά ανάμεσα στις δύο πείνες: Όταν γεμίσει το στομάχι μας, δεν πεινάμε πια. Το πνεύμα μας όμως είναι αχόρταγο! Όσο του δίνουμε τροφή, τόσο περισσότερο πεινάει, τόσο περισσότερα βιβλία θέλει.

Και δεν έχει άδικο! Τα βιβλία μας μαθαίνουν χίλια πράγματα για τον κόσμο, τους άλλους, τον ίδιο μας τον εαυτό. Συχνά μας φανερώνουν ότι και οι άλλοι νιώθουν όπως εμείς, έχουν τις ίδιες χαρές ή τις ίδιες στενοχώριες, αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα, αλλά καταφέρνουν τελικά να ξεπεράσουν. Κι αυτό μας δίνει κουράγιο. Άλλοτε πάλι μας δείχνουν ότι υπάρχουν ή υπήρξαν άνθρωποι εντελώς διαφορετικοί από μας. Μαθαίνουμε τα αισθήματα και τις σκέψεις τους, σ' όποιος τόπο κι αν βρίσκονται, όποια εποχή και αν έζησαν. Ταυτιζόμαστε μαζί τους. Κι αυτό μας συναρπάζει, μας δίνει την αίσθηση ότι ζούμε πολλές ζωές, πλουτίζει τις εμπειρίες μας. (Λότη Πέτροβιτς - Ανδρουτσοπούλου, Γράμμα σ' ένα παιδί , Φιλαναγνωσία, ΕΚΕΒΙ)

14. Πρόληψη της άνοιας

Σύμφωνα με τους ειδικούς το διάβασμα μειώνει τον κίνδυνο της νόσου του Αλτσχάιμερ. Με το ουσιαστικό και προσεκτικό διάβασμα ενός εντύπου ή βιβλίου, βελτιώνεται αμέσως η ποιότητα του εγκεφαλικού ιστού. Κατά την ανάγνωση, ο εγκέφαλος τονώνεται και διεγείρεται. Η διέγερση αυτή που προκαλείται στον εγκέφαλό μας από τη μελέτη, αν συμβαίνει τακτικά, μπορεί να βοηθήσει στην πρόληψη των εγκεφαλικών διαταραχών συμπεριλαμβανομένης της νόσου του Αλτσχάιμερ. (Yahoo news)

15. Καταπολέμηση της αϋπνίας...

Επιπλέον, το διάβασμα μας βοηθάει να αντιμετωπίσουμε την αϋπνία και να υιοθετήσουμε υγιείς συνήθειες ύπνου. Αν συνηθίζεις να διαβάζεις βιβλία πριν κοιμηθείς, τότε η συνήθεια αυτή συμβάλλει στη ρύθμιση του βιολογικού ρολογιού του σώματος σου και στέλνει το σήμα στον εγκέφαλο ότι ήρθε η ώρα να κοιμηθεί. Το διάβασμα λοιπόν μπορεί να σας βοηθήσει με αυτόν τον τρόπο να κοιμηθείτε ήσυχα και να ξυπνήσετε ανανεωμένοι το πρωί.(yahoo news)

16. Ενσυναίσθηση και διάβασμα της σκέψης των άλλων!

Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα δύο σπουδαστών της Σχολής Κοινωνικών Ερευνών της Νέας Υόρκης, το διάβασμα λογοτεχνικών μυθιστορημάτων μας βοηθάει να προσδιορίσουμε και να κατανοήσουμε καλύτερα τους άλλους ανθρώπους. Ενεργοποιεί με μοναδικό τρόπο τις ψυχολογικές διαδικασίες, με τις οποίες μπαίνουμε στη θέση των ηρώων και βιώνουμε τις υποκειμενικές τους θεάσεις. Σύμφωνα με τους Kidd και Castano, αυτό μας επιτρέπει να καταλάβουμε ευκολότερα τους αντίστοιχους χαρακτηρισμούς των ανθρώπων που συναντάμε στην πραγματική ζωή! Άλλη έρευνα από τον Καναδά, έδειξε ότι οι φίλοι της ρομαντικής λογοτεχνίας "διαβάζουν" με μεγαλύτερη ευχέρεια τα συναισθήματα στα πρόσωπα των άλλων, με βάση τους μορφασμούς και τις εκφράσεις τους (υψηλότερη συναισθηματική νοημοσύνη). Το διάβασμα λοιπόν κάθε συγκεκριμένου είδους λογοτεχνίας, ίσως μας βοηθάει να βελτιώσουμε τις διαφορετικές κάθε φορά δεξιότητες που σχετίζονται με αυτό.

B. Τι Διαβάζουμε; ... ό ,τι μας αρέσει !

Όταν είναι παιδί ο άνθρωπος, είναι ανάγκη να τον διδάσκουμε έργα καλά , έλεγε ο Φωκυλίδης. *Παίδ' έτ' έοντα χρεών δή καλά διδασκέμεν έργα , για την ακρίβεια. Ποια βιβλία είναι όμως τα "καλά"; Δεν γίνεται να αφήσουμε το παιδί να διαλέξει όποιο βιβλίο θέλει; Και, " τι θα πάτε να διαβάσει ένα βιβλίο για μεγάλους ; Μήπως δεν βλέπεις βία στην τηλεόραση ; " Και " εμένα όταν ήμουν μικρός, αυτό θυμάμαι ότι μου αρέσει . Τώρα αυτονού γιατί δεν του αρέσει; Πάει, χαλά σανε τα παιδιά σήμερα ."*

Καταρχάς, να ξεκαθαρίσουμε ότι δεν είναι όλα τα βιβλία κατάλληλα .

Το παιδικό βιβλίο, ως έργο τέχνης αλλά και μέσο αγωγής που απευθύνεται σε μια πολύ ευαίσθητη ομάδα ανθρώπων, πρέπει να ικανοποιεί αισθητικές, γλωσσικές και ηθικές σταθερές . Πιο συγκεκριμένα πρέπει να είναι...

αισθητικά : ενδιαφέρον, διασκεδαστικό, όμορφο, με ωραία εικο νοογράφηση ...

γλωσσικά : σαφές, απλό, κατανοητό, λογοτεχνικό ά πλούσιο αλλά όχι εξεζητημένο ...
ηθικά : σωστό, ωφέλιμο, χωρίς συμπεριφορές που δεν το παιδί να αντιγράψει , και με ελπιδοφόρα έκβαση (όχι χρειάζεται happy end)...

Τα δ ύο πρώτ α κρ ιτήρια εί ναι νο μίζω σαφή. Για όσους δεν κατανοούν το τελευταίο, το παιδαγωγικό βιβλίο ως μέσο αγωγής, δεν μπορεί να είναι αντιπαιδαγωγικό. μπορεί, δηλαδή, να προβάλλει σκηνές βίας και σαδισμού, σκηνές αντικοινωνικής διαβίωσης ή σκηνές που να προωθούν τη χρήση ναρκωτικών ή να νοσηλεύουν τη φαντασία των παιδιών (Μιχ. Ι. Μαραθεύτης, *Δοκίμια για την Παιδική Λογοτεχνία* , Σύλλογος προς διάδοσιν ωφέλιμων Αθήνα 1990, σελ. 21).

Για όσους ακόμη δεν το κατάλαβαν, στα παιδικά βιβλία που θεωρούνται κατάλληλα, ακόμα κι όταν η επικράτηση του καλού δεν είναι απόλυτη (...) η ελπίδα παραμένει. Ενώ η τραγική όψη της ζωής δεν αποκρύβεται (...) τελικά βρίσκεται διέξοδος, διαφαίνεται κάποια λύση, **τονώνεται η πίστη στις αξίες της ζωής** (Λότη Πετροβίτς Ανδρουτσοπούλου, *Όπως και στ' αηδόνια... Για την Παιδική Λογοτεχνία χωρίς ψευδαισθήσεις* , Πατάκης, Αθήνα 1995, σελ. 18).

Στα "ακατάλληλα" τοποθετούμε λοιπόν όσα βιβλία δεν ικανοποιούν τις σταθερές αυτές. Υπάρχουν βέβαια φωνές που υποστηρίζουν ότι δεν χρειάζεται να γινόμαστε υπερβολικοί, σε βαθμό που να διαμορφώσουμε απόλυτα τα αναγνώσματα των παιδιών σύμφωνα με τα δικά μας, «μεγαλίστικα», κριτήρια. Όπως αναφέρει ο Perry Nodelman (P. Nodelman, *The Pleasures of Children's Literature* , Boston, Allyn and Bacon 2003) *πρέπει να αυξήσουμε την εμπειρία των παιδιών δίχως αυστηρές απαιτήσεις στα κείμενα που μπορούν να έχουν ενδιαφέρον γι' αυτά* .

Κατά δεύτερον, δεν υπάρχει ένα βιβλίο ιδανικό για όλους

Αφού απορρίψουμε όσα έργα σύμφωνα με τα παραπάνω είναι ακατάλληλα, οφείλουμε να προτείνουμε στα παιδιά μια μεγάλη ποικιλία βιβλίων και να αφήσουμε τα ίδια να επιλέξουν αυτό που τα ελκύει περισσότερο. *Gustibus et coloribus colokythorittum* (ή κάτι τέτοιο), που λένε και στο χωριό μου.

Δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι ποιο βιβλίο ταιριάζει ή αρέσει σε κάθε παιδί, αφού κάθε παιδί είναι διαφορετικό. Δεν γίνεται να ορίσουμε με απόλυτη βεβαιότητα ποιο βιβλίο αρμόζει σε κάθε ηλικία, καθώς κάθε παιδί έχει δικούς του ρυθμούς εξέλιξης, διαφορετική νοητική και συναισθηματική ωρίμανση και μεγαλώνει σε διαφορετικό περιβάλλον με διαφορετικά ερεθίσματα.

Ο διαχωρισμός των βιβλίων κατά τάξη, όπως στο ιστολόγιο αυτό έχει γίνει στο πνεύμα της ταξινόμησης και με κριτήρια όπως το θέμα του έργου, η έκταση του κειμένου, η σύνταξή του, η συνθετικότητα της έκφρασης, τα βοηθητικά στοιχεία, τα συνήθη γνωστά ενδιαφέροντα των παιδιών σε κάθε ηλικία, κ.ά. Τίποτα όμως δεν εμποδίζει έναν μαθητή της Δ' να προσπαθήσει να διαβάσει ένα κείμενο που εκφράζει εφηβικούς προβληματισμούς, ή να καταδυθεί σ' ένα βιβλίο με εικόνες και ελάχιστο κείμενο, που συνήθως διαβάζουν τις μικρές τάξεις.

Κανείς δεν ξέρει εκ των προτέρων ποιο βιβλίο μπορεί να επιτρέψει σε κάθε συγκεκριμένο παιδί να πραγματοποιήσει μια "αποφασιστική συνάντηση" - πριν απ' αυτή τη συνάντηση, ούτε το ίδιο το παιδί είναι σε θέση να το πει. (...) Το βασικό είναι να συναντήσουν το βιβλίο που τους επιτρέψει να «εμπλακούν», να ξεπεράσουν ότι το διάβασμα μπορεί να είναι απόλαυση. Στη συνέχεια, θα μας δοθεί οπωσδήποτε η ευκαιρία να βοηθήσουμε να ξεφύγουμε και άλλα βιβλία, βιβλία πιο απαιτητικά, ή που φαίνονται πιο δύσκολα (Κριστιάν Ποσλανιέκ, Να δώσουμε στα παιδιά την όρεξη για διάβασμα, Καστανιώτης, 1991).

Γ. Πλησιάζοντας τα Βιβλία

Διδακτικές Πρακτικές, Δράσεις Φιλαναγνωσίας και Αναγνωστικές Εμπυχώσεις

Καλώς ή κακώς, το να αγαπήσουν τα παιδιά το διάβασμα, γίνεται κυρίως **μέσα από το ίδιο το διάβασμα**. Και σε αυτό θα φτάσουν επειδή το θελήσουν τα ίδια τα παιδιά, όταν το θελήσουν, χωρίς πίεση, διαταγές ή εξαναγκασμούς, χωρίς να περιμένουν κάποιο αντάλλαγμα ή κάποια ωφέλεια. Αν είναι αρκετά τυχερά ή επίμονα, ένα από τα βιβλία με τα οποία θα έρθουν σε επαφή, θα γίνει ο ξεναγός τους στον κόσμο της αναγνωστικής απόλαυσης.

Μέχρι όμως να φτάσει η ευλογημένη εκείνη ώρα της συνάντησης με το κρίσιμο βιβλίο, υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες σχεδιασμένες να φέρνουν παιδιά και βιβλία πιο κοντά. Αν με παιγνιώδη και ευχάριστο τρόπο προκαλέσουμε την περιέργεια και το ενδιαφέρον των μαθητών να «γευτούν» μερικές σελίδες, διευκολύνουμε τη γνώση τους με τον κόσμο των βιβλίων και ίσως θέτουμε βάσεις για την εξέλιξή τους σε τακτικούς αναγνώστες. Τίποτα ωστόσο δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένο - γιατί κανείς δεν μπορεί να προδικάσει τι θα συμβεί, μόλις ένα εξώφυλλο ανοίξει μπροστά σ' ένα παιδικό πρόσωπο.

Σύμφωνα με έρευνα σε σχολεία της Νέας Ζηλανδίας (NZ Ministry of Education. (2006). *Effective literacy practice in Years 5 to 8*. Wellington: Learning Media), στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας στα οποία ο μέσος όρος παρουσίαζε υψηλότερα σκορφαβητισμού, οι δάσκαλοι :

- ήταν οι ίδιοι ενθουσιώδεις αναγνώστες
- διάβαζαν μεγαλόφωνα καθημερινά
- αφιέρωναν περισσότερες ώρες στο διάβασμα
- διαμόρφωναν στις αίθουσες τους ελκυστικό αναγνωστικό περιβάλλον
- πρόσφεραν ποικιλία αναγνωσμάτων
- επιδίωκαν οι μαθητές τους να αναπτύξουν ένα ενδιαφέρον ενδιαφέρον για την ανάγνωση
- βασική φόρμουλα: ενδιαφέρον οδηγεί σε προσπάθεια που καταλήγει σε ικανοποίηση / καλύτερα αποτελέσματα

Σε ό,τι αφορά στους εφήβους, ο δάσκαλος Chris Crowe (*Young Adult Literature: Rescuing Reluctant Readers*, The English Journal vol.88, No.5, Μάιος 1999 σσ.113-116) συμβουλεύει στο άρθρο του :

- Να τους δείξουμε ότι το διάβασμα είναι διασκεδαστικό όσο και το να βλέπουν τηλεόραση, να πηγαίνουν για ψώνια ή βόλτες με τις παρέες τους
- Να τους θυμόμαστε τις χαρες του διαβάσματος
- Να τους καθοδηγούμε προς επιλεγμένα, καλά εφηβικά βιβλία
- Να τους βοηθάμε να συνδέονται με τα αναγνώσματά τους, να τους υποδεικνύουμε έργα που συνδέονται με αυτά που έχουν μόλις διαβάσει, ή αν έχουν βαλτώσει σε ένα είδος να τους σπρώχνουμε προς κάτι καινούριο
- Να διαβάζουμε οι ίδιοι και να συζητάμε για τα αναγνώσματά μας
- Να διαβάζουμε από τα βιβλία που διαβάζουν και εκείνοι
- Να διαβάζουμε μεγαλόφωνα και να τους δίνουμε χρόνο ανάγνωσης στην τάξη

Προτού ξεκινήσουμε με τις δραστηριότητες, ας θυμόμαστε ότι:

- μια πολιτισμένη ατμόσφαιρα χαλαρότητας και ελευθερίας έκφρασης βοηθάει κάθε δραστηριότητα
- ένας σωστά διαμορφωμένος χώρος βιβλιοθήκης προβάλλει αναγνώσματα πολλών ειδών (λογοτεχνικά, γνώσεις, κόμικς, περιοδικά) με τον ελκυστικό δυνατό τρόπο
- περισσότερο απ' όλα φαίνεται να εξυπηρετεί τους στόχους μας το *εθελοντικό διάβασμα*, στο οποίο ισχύουν ταδικαιώματα του αναγνώστη

- καλό είναι να προετοιμάζουμε το υλικό μας, βιβλία ενδιαφέροντα και εύκολα αναγνώσιμα, δηλ. με υψηλό ποσοστό γνωστών λέξεων, ώστε το κείμενο να προκαλεί ευχαρίστηση
- όσο περισσότερο τους εκθέτουμε σε βιβλία, όσο περισσότερο χρόνο αφιερώνουμε καθημερινά στην ανάγνωση, τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες να αρχίσουν οι μαθητές μας να διαβάζουν / και λίγα λεπτά ωστόσο, αν αφιερώνονται τακτικά και πολλές φορές τη μέρα, συναθροίζονται σε πολλές ώρες ανάγνωσης το χρόνο.

Ζέσταμα

Μπορούμε να ξεκινήσουμε την επαφή με το αντικείμενο, μέσα από μια όμορφη **κουβέντα για βιβλία** που έχουμε διαβάσει στο παρελθόν... βιβλία που μας συγκίνησαν, μας συγκλόνισαν, άλλα με τα οποία γελάσαμε ή λυπηθήκαμε και κάποια που προτείναμε στους συμμαθητές μας με κλειστά τα μάτια.

Με πιο ώριμα παιδιά, μπορούμε να ξεκινήσουμε μια **συζήτηση για το θέμα** που αφορά ένα συγκεκριμένο βιβλίο που έχουμε μπροστά μας ή το δίλημμα που επεξεργάζεται...τι πιστεύουμε εμείς για το ζήτημα; τι απαντήσεις άραγε δίνει ο συγγραφέας; Αν δεν έχετε κάτι στο μυαλό σας, τέτοια θέματα που θα συναντήσετε σε κάθε ανάρτηση, στην ενότητα *Προβληματισμοί για συζήτηση* .

Ενδιαφέρον είχε επίσης, πριν μπούμε για τα καλά στον χορό, να επιχειρήσουμε να διεξάγουμε μια **κυκλική βηματο-έρευνα** . Τοποθετούμε τους μαθητές όρθιους σε κύκλο και τους εξηγούμε ότι για κάθε πρόταση που ακούνε, θα πρέπει:

- να μη μετακινηθούν αν διαφωνούν,
- να προχωρήσουν ένα βήμα προς το κέντρο αν συμφωνούν λίγο,
- να προχωρήσουν περισσότερο αν συμφωνούν περισσότερο
- να φτάσουν ως το κέντρο του κύκλου, αν συμφωνούν απόλυτα.

Έτσι μπορούν να εξωτερικεύσουν την άποψή τους ακόμα και μαθητές που δυσκολεύονται να εκφραστούν. Οι ερωτήσεις μας πρέπει βέβαια να είναι έτοιμες από πριν, κατάλληλες για απάντηση με τον συγκεκριμένο τρόπο και σε λογική σειρά ώστε να μας δώσουν μια εικόνα για τη σχέση των παιδιών με το διάβασμα.

π.χ. Μου αρέσει να διαβάζω/ Διαβάζω ένα - δύο βιβλία τον μήνα

Μου αρέσουν πιο πολύ τα αστυνομικά / ρομαντικά / ιστορικά / περιπετειώδη βιβλία
Μου αρέσει να διαβάζω στο κρεβάτι / στον καναπέ / στο τραπέζι / στο πάρκο / στο μπάνιο

Διαβάζω τα Σαββατοκύριακα/ τις καθημερινές / το Καλοκαίρι, κ.λπ.

Πρώτη επαφή (με το θηρίο)

1. **Βιβλιοσάλομ:** υπό τον ήχο απαλή ή λιγότερο απαλή (προσωπικά χρησιμοποιώ ορχηστρική - soundtracks) μουσικής, αφήνουμε τα παιδιά να κυκλοφορήσουν για περίπου 3 λεπτά σε διαδρόμους που σχηματίζονται ανάμεσα σε 10-15 βιβλία απλωμένα στο πάτωμα. . Τα καλούμε να παρατηρήσουν τα εξώφυλλα και τους τίτλους, ενώ αν θέλουν και να ξεφυλλίσουν τα βιβλία, χωρίς όμως να σταθούν όλη

την ώρα μόνο σε ένα. Στη συνέχεια μοιράζουμε στους μαθητές από ένα χρωματιστό χαρτάκι και τα καλούμε να αφήσουν πάνω στο βιβλίο που τα τράβηξε περισσότερο και που θα ήθελαν να διαβάσουν. Τέλος, αφού οι μαθητές «ψηφίσουν» μετράμε τα χαρτάκια στα βιβλία και ανακοινώνουμε ποιο είναι το πιο δημοφιλές από αυτά. Η εμπειρία λέει ότι το βιβλίο που κερδίζει, αποκτά πολλούς θαυμαστές που σπεύδουν να του ρίξουν μια ματιά ή να το δανειστούν.

2. Παρουσιάσεις βιβλίων σε μορφή **book slam** (ταχυ-παρουσίαση) που διαρκούν πολύ 3 λεπτά ανά βιβλίο και πρέπει να είναι όσο πιο ορεκτικές γίνονται!

Η παρουσίαση μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους:

- ανάγνωση ενός αυτού αποσπάσματος, πραγματικά λαχταριστού
- μικρή περίληψη της υπόθεσης, αφήνοντας το τέλος κρυφό
- διατύπωση ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής (συνήθως για βιβλία γνωστών εων). Υποσχόμαστε στα παιδιά ότι αν διαβάσουν το βιβλίο θα είναι σε θέση να απαντήσουν
- κουτί με αντικείμενα σχετικά με την πλοκή του βιβλίου. Τα παιδιά βλέποντας τα αντικείμενα και τις εικόνες προσπαθούν να ανασυνθέσουν την ιστορία. Λίγο πριν τελειώσει το 3λεπτο, τους αποκαλύπτουμε σε γενικές γραμμές την πλοκή. Ή και όχι.

3. Αφήγηση ενός μικρού αποσπάσματος του βιβλίου, την ώρα που έχουμε μπροστά μας **3 εξώφυλλα** . "μπορείτε να βρείτε ποιο εξώφυλλο ταιριάζει στο απόσπασμα που διάβασα;"

4. Κρύβουμε το κείμενο και **κοιτάζοντας τις εικόνες** του βιβλίου, το εξώφυλλο και το οπισθόφυλλο, δημιουργούμε μια δική μας ιστορία. Ποιά να είναι άραγε η πραγματική ιστορία που κρύβεται πίσω από τις εικόνες αυτές;

5. Παίζουμε ένα **επιτραπέζιο παιχνίδι** που αφορά ένα βιβλίο (και που έχει δημιουργηθεί μέσω δραστηριοτήτων βλ. επόμενη ενότητα - Δ). Οι μαθητές πρέπει να ανατρέξουν στις σελίδες του βιβλίου για να δώσουν απαντήσεις στις ερωτήσεις του

Κουτί παρουσίασης για το Κίκο, η κότα που έμαθε να πετάξει

παιχνιδιού, ενώ ταυτόχρονα γνωρίζουν τους χαρακτήρες και τα βασικά στοιχεία της πλοκής.

6. Παίζουμε **κουκλοθέατρο** ή παρουσιάζουμε σε άλλες τάξεις (και πάλι σε συνέχεια δραστηριότητες από την επόμενη ενότητα - Δ) δραματοποιήσεις βασισμένες σε ένα κείμενο. Στεκόμαστε στο δίλημμα του ήρωα ή σταματάμε σε πιθανά προβλήματα και εξηγούμε ότι η συνέχεια της πραγματικής ιστορίας κρύβεται στο βιβλίο. Τα παιδιά που παρακολουθούν είναι πιθανό να παρακινηθούν να διαβάσουν και να βρουν το θέαμα ενδιαφέρον.

7. Ζητάμε από μεγάλα παιδιά, που συνήθως δυσκολεύονται στην ανάγνωση, να διαβάσουν κάποια ιστορία σε παιδιά του νηπιαγωγείου ή της πρώτης τάξης. Όταν **οι μεγάλοι διαβάζουν σε μικρούς**, νιώθουν να μπαίνουν σε θέση ευθύνης και γι' αυτό δίνουν τον καλύτερό τους εαυτό, προσέχοντας την προφορά, την άρθρωσή τους και τον επιτονισμό. Όσες φορές το δοκιμάσαμε, ωφέλησε σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό και τις δύο πλευρές.

Σταθεροποίηση της συνήθειας

Λειτουργία Βιβλιοθήκης και Ανταλλακτικού Βιβλιοπωλείου: Τα παιδιά πρέπει να μην επισκέπτονται τη σχολική βιβλιοθήκη σε συγκεκριμένες μέρες και ώρες, ή να ανταλλάσσουν μεταξύ τους βιβλία. Στην τάξη μας τον ρόλο του βιβλιοθηκαρίου έχουν συνήθως τέσσερις μαθητές (ένας από κάθε ομάδα) που ταξινομούν τα βιβλία (γνώσεις - λογοτεχνικά) και καταγράφουν τις κινήσεις τους σε ημερολόγιο δανεισμού.

Ένταξη φιλαναγνωσίας στο εβδομαδιαίο πρόγραμμα. Στα μη πιλοτικά σχολεία, αν αποφασίσουμε να αφιερώσουμε σταθερά μια από τις ώρες ευέλικτης ζώνης στη φιλαναγνωσία, δίνουμε στους μαθητές αφορμή να ασχοληθούν με τακτική βάση με τη βιβλιοθήκη της τάξης ή του σχολείου. Αν συνδυάσουμε το διάβασμα με κολατσιό, η ώρα αυτή βαφτίζεται και «πρωινό στη βιβλιοθήκη», οπότε οι μαθητές σερβίρονται γάλα και μπισκότα καθώς διαβάζουν. Παρ' ότι πολύ συμπαθεί, η δραστηριότητα αυτή είναι καλό να μην κάθε εβδομάδα, επειδή υπάρχει κίνδυνος να συνδεθεί στο μυαλό των μαθητών η ανάγνωση με το φαγητό, κάτι που μπορεί να βλάψει τους ίδιους αλλά και τα βιβλία.

Οργάνωση Έκθεσης Βιβλίου στην αυλή του σχολείου. Με δύο θρανία και μερικές καρέκλες, οι μαθητές της ΣΤ' που αγαπούν το διάβασμα, μπορούν να προσφέρουν μια γωνιά ανάγνωσης στα μικρότερα παιδιά που ψάχνουν να κάνουν κάτι διαφορετικό και πιο ήσυχο την ώρα του διαλείμματος. Οι μεγάλοι μαθητές που διαβάζουν στην αυλή, μπορούν να κάνουν ένα σημαντικό πρότυπο, ειδικά για παιδιά που οι γονείς τους δεν διαβάζουν στο σπίτι.

Σχολικός Βιβλιοπόντικας. Έκδοση σχολικών εφημερίδων με κριτική βιβλίων, παρουσιάσεις, περιλήψεις, ταυτότητες και συνεντεύξεις ηρώων, σταυρόλεξα/ κρυπτόλεξα ή άλλες σχετικές δραστηριότητες που μπορείτε να βρείτε στην επόμενη

παράγραφο. Πρόκειται για πολύ μεγάλη δραστηριότητα, στην οποία τα παιδιά καλούνται να αναλάβουν ποικίλους ρόλους: ανάλογα με τις δεξιότητες και τις επιθυμίες τους μπορούν να εργαστούν ως συντάκτες, ρεπόρτερ, επιμελητές/ διορθωτές, σκιτσογράφους/εικονογράφους, υπεύθυνους διαφήμισης, υπεύθυνους υλικών, τυπογραφείου, οικονομικής διαχείρισης και διακίνηση του περιοδικού.

Η Δίκη της Μήνας: Μια φορά το μήνα, οργανώνουμε στην τάξη τη δίκη ενός βιβλίου, στήνοντας το ανάλογο σκηνικό: Δικαστής, Κατήγορος, Δικηγόρος... και φυσικά ως Μάρτυρες υπεράσπισης ή κατηγορία μπορούν να συμμετέχουν όλοι όσοι διάβασαν το συγκεκριμένο βιβλίο και έχουν κάτι να δηλώσουν για το αν τους άρεσε ή όχι και γιατί.

DEAR (Drop Everything And Read) Μετά από συνεννόηση του συλλόγου διδασκόντων, μια φορά την ημέρα, το κουδούνι του σχολείου χτυπάει και όλοι (διευθυντής, δάσκαλοι, μαθητές) παρατούν ό,τι κάνουν και αρχίζουν να διαβάζουν το αγαπημένο τους βιβλίο για λίγα λεπτά. Αν λόγω ασυνεννοησίας (στην Ελλάδα είμαστε) δεν μπορεί να γενικευτεί η δράση, ο εκπαιδευτικός μπορεί να χτυπήσει ένα συγκεκριμένο κουδουνάκι μέσα στην τάξη, που θα αναγγέλλει την έναρξη και το τέλος του DEAR.

Συμμετοχή σε διαγωνισμούς φιλαναγνωσίας . Ο εκπαιδευτικός καλός είναι να ενθαρρύνει τους μαθητές να λαμβάνουν μέρος σε τέτοιες εκδηλώσεις, καθώς τα κέρδη μπορούν να είναι πολλαπλά: Σε εμπειρίες, αναγνωστική αυτοπεποίθηση, αυτογνωσία (επίπεδο σε σχέση με άλλους μαθητές) αλλά και υλικό για τη βιβλιοθήκη τους!

Δημιουργία Λέσχης Ανάγνωσης , όπου μαθητές ή γονείς και δάσκαλοι, μπορούν να κοινοποιήσουν την προσωπική τους εμπειρία από βιβλία που διαβάζουν . Οι συναντήσεις στους αναγνώστες να έρθουν πιο κοντά και να νιώσουν σαν ομάδα, κάτι που επηρεάζει τη γενικότερη στάση τους απέναντι στο διάβασμα ως δραστηριότητα. Δίνεται επίσης η ευκαιρία στους εκπαιδευτικούς να λάβουν καλύτερα ποια βιβλία είναι πιο δημοφιλή στους μαθητές και γιατί. Τέλος, τα παιδιά ωφελούνται πολλαπλά, καθώς πέραν του ότι μαθαίνουν να εκφέρουν άποψη στην πράξη , βελτιώνουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες αλλά και την αυτοεικόνα τους, συμμετέχοντας «επί ίσοις όροις» σε μια καινούρια ομάδα.

Πολλοί σ' υνάδελφοι αναζητούν οδηγίες για το πώς οργανώνεται και λειτουργεί μια λέσχη ανάγνωσης . Τα όσα αναφέρουν στο ΕΚΕΒΙ δεν προσφέρουν αρκετή βοήθεια , ενώ ένα σχετικό απόσπασμα ομιλίας ανεβασμένο στο δίκτυο από την ειδική ομάδα Θαλής + Φίλοι , έχω την αίσθηση όμως ότι σε λέμε μαθητών κάπως μεγαλύτερων ηλικιών. Στις επόμενες γραμμές , με την ευγενική άδεια του καθηγητή Γ. Παπαδάτου, παραθέτουμε Παιδικές προτάσεις από το βιβλίο του **Το Βιβλίο στην Εκπαίδευση και στην Κοινωνία** (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδόπουλος 2014, σσ. 309-324), ελαφρώς

διασκευασμένες :

Τα στάδια υλοποίησης μιας Λέσχης Ανάγνωσης περιλαμβάνουν:

α. Προετοιμασία του εκπαιδευτικού (μελέτη των σταδίων λειτουργίας μιας Λέσχης Ανάγνωσης, διερεύνηση της αναγνωστικής ιστορίας των παιδιών, κατάρτιση προγράμματος ανάγνωσης συγκεκριμένων βιβλίων, μελέτη λογοτεχνικών θεωριών π.χ Νέας Κριτικής , Αναγνωστικής Ανταπόκρισης , Συναλλακτικής Θεωρίας για την προσέγγιση των κειμένων, προπαρασκευαστικών δραστηριοτήτων,)

β. Προετοιμασία του χώρου λειτουργίας της Λέσχης Ανάγνωσης (κατάλληλη διαρρύθμιση, εφοδιασμός με γραφική ύλη, εξασφάλιση βασικών προϋποθέσεων -π.χ. επαρκής φωτισμός, ησυχία- διαμόρφωση ευχάριστης ατμόσφαιρας, κ.ά.) και προγραμματισμός συναντήσεων σε εναλλακτικούς χώρους, όπως η βιβλιοθήκη. , αρχαιολογικούς χώρους, πάρκα, κτλ.

γ. Συγκέντρωση 8-15 ατόμων με αντίστοιχη αναγνωστική εμπειρία, επεξήγηση των κανόνων (π.χ. συνάντηση κάθε 2 εβδομάδες) και συμφωνία για κάποια βασικά σημεία:

- Ένα όνομα για τη Λέσχη που να εκφράζει τη φυσιογνωμία της ομάδας
- μια λίστα βιβλίων ανάλογα με τις προτιμήσεις και τις ανάγκες των παιδιών
- δράσεων σύμφωνων προς το επίπεδο καλλιέργειας και τις δεξιότητές τους

δ. Προγραμματισμός συναντήσεων. Ένα ενδεικτικό πλάνο συναντήσεων διάρκειας 7 μηνών για μια λέσχη ανάγνωση των μαθητών μικρών / μεσαίων τάξεων θα μπορούσε να έχει ως εξής: 1^η συνάντηση Γνωριμία, συζήτηση, αποφάσεις για το περιεχόμενο των ιστοριών και των βιβλίων, αφήγηση ενός παραμυθιού. Συζήτηση. 2^η συνάντηση Τα παιδιά αφηγούνται ιστορίες που ήδη γνωρίζουν από το σπίτι. Συζήτηση.

3^η συνάντηση Τα παιδιά διαβάζουν επί τόπου ένα εικονογραφημένο βιβλίο και το συζητούν. Ζωγραφίζουν σκηνές της αρέσκειάς τους και τις αποδίδουν με παντομίμα.

4^η συνάντηση Τα παιδιά έχουν διαβάσει στο σπίτι ένα βιβλίο και το συζητούν.

Παραθέτουν εντυπώσεις, περιγράφουν τα πρόσωπα και τα υποδύονται σε δραματοποιήσεις χαρακτηριστικών σκηνών.

5^η συνάντηση Επίσκεψη συγγραφέα στη λέσχη. Ερωτήσεις και συζήτηση.

6^η συνάντηση Τα παιδιά έχουν διαβάσει στο σπίτι ένα άλλο βιβλίο. Παιχνίδι ρόλων: Υποδύονται τους ρόλους του συγγραφέα, του εικονογράφου, του δημοσιογράφου. Τα άλλα παιδιά τους υποβάλλουν ερωτήσεις.

7^η συνάντηση Επίσκεψη σε βιβλιοπωλείο. Ξενάγηση από τη βιβλιοπώλη που χαρίζει στους μαθητές από ένα αντίτυπο του ίδιου βιβλίου (έχει προηγηθεί συνεννόηση με τους γονείς)

8^η συνάντηση Τα παιδιά παρουσιάζουν το βιβλίο που διάβασαν με διάφορους

τρόπους (ζωγραφική, μουσική, παντομίμα, παιχνίδι ρόλων, θέατρο). Συζητούν για το βιβλίο και τους ρόλους που επέλεξαν.

9^η συνάντηση Τα παιδιά έχουν διαβάσει ένα βιβλίο και συζητούν για τους ήρωες, τα συναισθήματα και τις σχέσεις τους, τον τόπο και τον χρόνο της αφήγησης.

10^η συνάντηση Τα παιδιά σκηνοθετούν το ίδιο βιβλίο, το δραματοποιούν και το επενδύουν με μουσική.

11^η συνάντηση Επίσκεψη σε παιδική βιβλιοθήκη. Συνάντηση με λέσχη άλλου σχολείου και απόφαση να συνεργαστούν

12^η συνάντηση Συνάντηση των δύο λεσχών και συζήτηση για τα βιβλία που έχουν διαβάσει και συζητήσει. Τα παιδιά ανταλλάσσουν βιβλία.

13^η συνάντηση Αφήγηση. Τα παιδιά αφηγούνται από τα βιβλία που έχουν διαβάσει. Φέρνουν από το σπίτι τους ρούχα και αντικείμενα που ταιριάζουν στον ήρωα του βιβλίου που αφηγούνται (π.χ. ένα καπέλο, μια τσάντα, ένα ρούχο). Αντιγράφουν κάποια θετική δράση των ηρώων του βιβλίου.

14^η συνάντηση Σε γιορταστική ατμόσφαιρα με διάφορα εδέσματα γιορτάζουν για τη λέσχη τους και δίνουν ραντεβού για την επόμενη χρονιά

το εβδομαδιαίο "πρωινό στη βιβλιοθήκη" βοήθησε τους μαθητές του σχολείου μας να δουν τα βιβλία με άλλο μάτι

Δ. Ανατομία ενός κειμένου (τεμαχισμός και αξιοποίηση) Το διάβασμα είναι υπόθεση προσωπική. Όσα έχει να προσφέρει ένα βιβλίο, τα προσφέρει μόνο στον αναγνώστη του, στον καθένα χωριστά, και μάλιστα τη συγκεκριμένη ώρα που διαβάζει, όπου και όπως εκείνος επιλέγει.

Υπάρχει ωστόσο στο διάβασμα, όπως και σε καθετί, μια διάσταση κοινωνικής . Επενδύοντας σ' αυτή, ο εκπαιδευτικός μπορεί να εισάγει το λογοτεχνικό βιβλίο στο μάθημα, χρησιμοποιώντας το ως αφορμή για να ασχοληθεί με κάποιο μαθησιακό αντικείμενο, αξιοποιώντας τις πληροφορίες του, επινοώντας σχετικές με το κείμενο, κ.ά. Έμμεσα έτσι, η φιλαναγνωσία εξυπηρετείται, καθώς *η ένταξη του βιβλίου στη ζωή της τάξης με κάθε αφορμή, μαθαίνει στα παιδιά ότι η ανάγνωση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητας* (επιστολή ΕΚΕΒΙ προς τους εκπαιδευτικούς). Προσωπικά διαφωνώ λιγάκι.

Οι δραστηριότητες αυτές, παρ' ότι χαριτωμένες και σχετικές με τα βιβλία, δεν πρέπει -κατά τη γνώμη μου πάντα- να συγχέονται με τις παραπάνω (ενότητα Γ) εμπυχώσεις, καθώς ο σκοπός τους δεν φαίνεται να είναι να οδηγήσουν άμεσα στην απόλαυση του διαβάσματος, αλλά να εξυπηρετήσουν δεξιότητα (όπως αυτή της ανάγνωσης) χρησιμοποιούσε τα κείμενα ως μέσο . Θεωρώ δηλαδή, πως η αξιοποίηση ενός κειμένου στην τάξη δεν είναι προϋπόθεση για να αγαπήσουν τα παιδιά το διάβασμα... μοιάζει περίπου σαν να ταΐζουμε κοτόσουπα, ελπίζοντας πως έτσι θα τους καλλιεργηθεί η αγάπη προς τα πουλερικά.

Ας δούμε ωστόσο μερικούς τρόπους με τους οποίους μπορεί να αξιοποιήσει ένα λογοτεχνικό κείμενο (αν μιλάμε για μυθιστόρημα, συνήθως το σπάω σε κεφαλαία και αναθέτουμε ένα σε κάθε ομάδα) στην τάξη. Ακολουθούν 24 δοκιμασμένες δραστηριότητες - όσα και τα γράμματα της αλφαβήτου:

1. Ανάγνωση η :

Διαβάζουμε μεγαλόφωνα, ψιθυριστά ή δυνατά, με θεατρικότητα και εκφραστικότητα, πειραματιζόμενοι με το ύφος, τον ρυθμό και τον τόνο της φωνής μας. Διαβάζουμε μόνοι ή σε ζευγάρια, σε μικρές ή μεγαλύτερες ομάδες, χορωδιακά, ή κάνοντας σκυταλοδρομία (μία/δύο σειρές κειμένου ή ακόμα και μια λέξη ο καθένας). Διαβάζουμε από τα αριστερά προς τα δεξιά ή και ανάποδα, από πάνω προς τα κάτω, παραλείποντας λέξεις ή σειρές. Μιμούμαστε ή επινοούμε διάφορους χαρακτήρες, αντιγράφοντας την ιδιαίτερη προφορά τους (χροιά, ρωτακισμός, ψευδισμός, αναγραμματισμός) ταιριάζουμε τον τρόπο που διαβάζουμε με συγκεκριμένες συγκεκριμένες συνθήκες (υπερευαίσθητοι, αυστηροί, νευριασμένοι, μεθυσμένοι, φοβισμένοι, με κλειστή τη μύτη, ερεθισμένο λαιμό,), ηλικίες (μικρό παιδί, ηλικιωμένος), επαγγέλματα (αστυνομικός, θεολόγος, λιμενεργάτης), περιοχές (διάλεκτοι της Ελλάδας ή προφορά ανθρώπων με καταγωγή από το εξωτερικό - Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Ρωσία, Γερμανία) κ.ά.

Στη φετινή μας τάξη, απολαμβάνουμε περισσότερο τη γαλλική προφορά: Μετατρέπουμε το ρ σε γ , το θ σε σ και τονίζουμε κάθε λέξη στη λήγουσα. Όποιος αναζητά την τελειότητα, μπορεί επίσης να ενώνει μερικές λέξεις (*μερικεσλεξίς*) σε 5σύλλαβες για να δώσει τον κατάλληλο ρυθμό, αλλάζει την προφορά του σε ü, κ.ά.

2. Παντομίμα : Μετά την ανάγνωση, ή παράλληλα με αυτή, ένας ή περισσότεροι μαθητές (όχι πάντως αυτός που διαβάζει), μπορεί να αποδώσει με παντομία από το κείμενο. Δεν επιτρέπεται να βγάλουν ήχους ή να μιλήσουν, γίνεται όμως να χρησιμοποιήσουν χειρονομίες και την κατάλληλη κάθε φορά στάση σώματος, για να αποδώσουν με παραστατικότητα τα όσα συμβαίνουν. Σε μορφή σκυταλοδρομίας, κάθε μαθητής που διαβάζει, μπορεί έπειτα να σηκωθεί και να πάρει θέση στο ανθρώπινο γλυπτό που σχηματίζεται στο κέντρο της αίθουσας. Αν δεν θέλουμε την τάξη στο πόδι, μπορούμε να θέσουμε ανώτατο αριθμό συμμετεχόντων στο γλυπτό τα τρία παιδιά, ώστε για κάθε μαθητή που σηκώνεται, ένας άλλος να κάθεται και να μπορεί να ξαναδιαβαστεί.

3. Θεατρική απόδοση : Συνδυάζοντας τα παραπάνω, ένας μαθητής αποστέλλει ένα κομμάτι του κειμένου και προσπαθεί να αποδώσει ταεατρικά. Χρησιμοποιεί τη φωνή του, μορφασμούς, χειρονομίες και στάση σώματος, ώστε η ερμηνεία του να πείσει. Δύο μαθητές μπορούν να ασχοληθούν με κάποιο διάλογο κ.λπ. Αν η προσπάθεια μοιάζει να τραβάει το ενδιαφέρον των παιδιών , π ροσθε τοντα λι γη σκηνοθεσία, σε κηνογραφία και μουσική, μπορούμε να συνθέσουμε ένα ακόμη πιο ολοκληρωμένο αποτέλεσμα και να παρουσιάσουμε στους διευθυντές, κάποιους συναδέλφους ή συμμαθητές μας.

4. Δραματοποίηση ση : Μετά τα παραπάνω, το επόμενο βήμα είναι η δραματοποίηση του κειμένου που έχουμε επιλέξει. Αν έχουμε χωρίσει ομάδες, η κάθε μία μπορεί να αναλάβει ένα μικρό τμήμα της ιστορίας. Στη συνέχεια, αν οι ομάδες

λειτουργούν σωστά , μπορούν να μοιράσουν ρόλους στα έμψυχα και τα άψυχα που συμμετέχουν στο έργο. Σε αντίθετη περίπτωση, τη συζήτηση την κάνει ο εκπαιδευτικός. Αφήνουμε έπειτα ένα μικρό χρονικό διάστημα στα παιδιά να προετοιμαστούν, γυρίζοντας από την ομάδα σε ομάδα και λύνοντας απορίες και προβλήματα, εμψυχώνοντας, και παρεμβαίνουν όπου χρειάζεται. Μόλις οι ομάδες είναι έτοιμες, παρουσιάζουν τη δραματοποίησή τους μπροστά σε όλη την τάξη. Εκτός από την ψυχαγωγία η δραστηριότητα αυτή δίνει στους μαθητές την ευκαιρία να συνεργαστούν και να ενισχύσουν την εκφραστικότητα αλλά και την ενσυναίσθησή τους, μπαίνοντας στη θέση των ηρώων του διηγήματος.

5. Ερωτήσεις κατανόησης / κρίσης - αναδιήγηση : ρωτάμε τι έκανε στα παιδιά εντύπωση από την ιστορία, ελέγχει την αντίληψη, τη μνήμη και την ικανότητα τους να εκφράζονται σωστά. Τα αφήνουμε να μας αναδιηγηθούν τα κομμάτια που επιθυμούν, και δεν διορθώνουμε ακόμα και όταν παρατηρούμε διαφορές σε σχέση με το κείμενο που διαβάσαμε. Αντίθετα, με διερευνητικές ερωτήσεις, ελέγχουμε τη δημιουργικότητά τους στο να καλύπτουν τα κενά που άφησε η μνήμη τους ή ο συγγραφέας.

Επιπλέον μπορεί να προκύψει αν καλέσουμε τους μαθητές μας να αναδιηγηθούν την ιστορία πρωτοπρόσωπα ή από μια άλλη οπτική εκτός αυτής που αναφέρεται στο κείμενο, π.χ. με τα μάτια ενός άλλου ήρωα, ενός προσώπου ή αντικειμένου που θα επιλέξουμε (π.χ. αναδιήγηση υπό την οπτική της παντόφλας του ήρωα ή ενός χαρταετού). Αν προτιμήσουμε η δραστηριότητα να γίνει γραπτά, μπορούμε να δώσουμε τον τίτλο "μια σελίδα από το ημερολόγιο του...." βάζοντας το όνομα του χαρακτήρα από την οπτική του οποία περιγράφουμε τα γεγονότα.

Ο χάρτης της ιστορίας μας

 Ο τόπος και ο χρόνος (Πού και πότε)	 Οι ήρωες (Ποιος ή ποιος)
Το πρόβλημα (Τι)	Η λύση (Πώς)
Το τέλος (Τι γίνεται τελικά; Πώς τελειώνει η ιστορία;)	

Μπορούμε επίσης να ρωτήσουμε τι σημαίνουν για τους μαθητές διάφορα περιστατικά που αναφέρονται στο κείμενο και πώς εξηγούν τη συμπεριφορά των ηρώων. Τα καλούμε να μας πουν πώς θα αντιδρούσαν οι ίδιοι σε μια τέτοια περίπτωση. Επίσης, τους ζητάμε όσο διηγούνται συγκεκριμένα περιστατικά και περιγράφουν πρόσωπα

και τοπία που τους έκαναν ιδιαίτερη εντύπωση, να αναφέρουν λεπτομέρειες που δεν περιγράφονται στο κείμενο, επιδιώκοντας να κεντρίσουμε τη φαντασία τους αλλά και τη συνθετική τους ικανότητα. Ρωτάμε τέλος αν θυμούνται άλλες ιστορίες που μοιάζουν με αυτή που διάβασαν, ή αν τα χαρακτηριστικά των ηρώων τους παραπέμπουν σε χαρακτήρες άλλων κειμένων και ποιών.

Έτοιμα φύλλα εργασίας με διάφορες δραστηριότητες τέτοιου τύπου έχουν ετοιμάσει οι εκδόσεις Πατάκη για 42 βιβλία τους και μπορείτε να τις βρείτε εδώ ή εδώ.

6.Ζωγραφική: από το κείμενο που διαβάζουμε, εικονογραφούμε μια σκηνή που μας έκανε εντύπωση, ένα κεφάλαιο του βιβλίου (ειδικά αν μιλάμε για μυθιστόρημα) ή αναδιηγούμαστε με τη μορφή κόμικ τα βασικά σημεία της ιστορίας. Αποδίδουμε ζωγραφικά τους κεντρικούς χαρακτήρες, αντικείμενα που παίζουν ρόλο σημαντικό, τους χώρους όπου διαδραματίζονται τα γεγονότα, κλπ. Αναρωτιόμαστε πόσο διαφορετική θα ήταν η ιστορία αν άλλαζε το σκηνικό πίσω της. Πώς π.χ. θα μπορούσε να εξελιχθεί η ιστορία της Κοκκίνοσκουφίτσας στο πολικό τοπίο; Αν άλλαζαν και τα ρούχα; Δοκιμάζουμε τελικά να αποδώσουμε την ιστορία συνδυάζοντας τα παραπάνω (νέο σκηνικό, διαφορετικά ρούχα, κόμμωση... (π.χ. τα τρία γουρουνάκια στο βυθό με σκάφανδρο) και επιχειρούμε να την αναδιηγηθούμε.

7.Διαφημιστικές Κατασκευές: Κατασκευάζουμε διαφημιστικό υλικό για ένα βιβλίο που μας άρεσε: Κάθε ομάδα μπορεί να ετοιμάσει μια διαφορετική αφίσα -για μικρά ή μεγαλύτερα παιδιά, που απευθύνεται σε γονείς ή εκπαιδευτικούς (διαφορές στο ύφος του κειμένου και την εικονογράφηση), για μια σχολική εκδήλωση, μια βραδιά τέχνης ή ένα διεθνές συνέδριο. Κατασκευάζουμε σελιδοδείκτες από υλικά ή σε σχήματα και χρώματα εμπνευσμένα από την ιστορία, ζωγραφισμένους με πρόσωπα ή αντικείμενα που συμμετέχουν σε αυτή. Προετοιμάζουμε τέλος και καταγράφουμε ένα διαφημιστικό σποτάκι για το ραδιόφωνο ή την τηλεόραση.

8.Ήχοι από το βιβλίο:

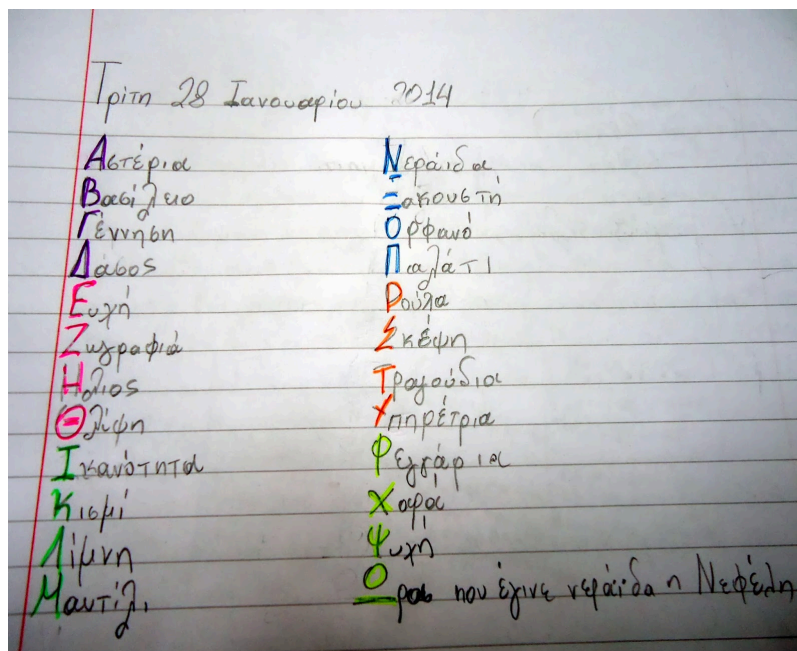
Χωρίζουμε το κείμενο σε τόσα μέρη, όσες και οι ομάδες που έχουμε μοιράσει τους μαθητές στην τάξη. Κάθε ομάδα ζωγραφίζει το μέρος του κειμένου που της ανατίθεται και στη συνέχεια αναζητά ήχους μέσα στη ζωγραφιά. Οι μαθητές όλης της τάξης συμμετέχουν στην απόδοση των ήχων (αν πρόκειται για ένα ρολόι, η μισή τάξη κάνει "τικ" και η άλλη μισή "τακ", με το δάσκαλο να αναλαμβάνει το ρόλο του μαέστρου. Αφού οι ήχοι μας βοηθήσουν να μεταφέρουμε το

κατασκευή σελιδοδείκτη - τερατάκι

κλίμα του βιβλίου στην τάξη, μπορούμε να αναρωτηθούμε με τους μαθητές τι μουσική θα ταίριαζε σαν υπόκρουση στην αναδιήγηση του βιβλίου. Αν υπάρχουν τα τεχνικά μέσα (π.χ. διαδραστικός πίνακας) μπορούμε να ντύσουμε την δραματοποίηση των σκηνών με διάφορα είδη μουσικής, πριν καταλήξουμε στο ποιο ταιριάζει περισσότερο.

9.Αλφαβητάρι της ιστορίας: Αλφάβητα με διάφορα θέματα (φαγητά, ονόματα) ξέρουν οι μαθητές να δημιουργούν ήδη από τις μικρότερες τάξεις, και μάλιστα τα διασκεδάζουν πολύ. Για όποιον δεν έχει ιδιαίτερη σχέση με το αντικείμενο, μπορεί να πάρει παράδειγμα από μια αλφαβήτα της Αγγελικής Βαρελλά, που τις χρησιμοποιεί ελεύθερα και σε πάμπολλες περιστάσεις (π.χ. αλφαβήτα αποχαιρετισμού από το δημοτικό). Σε σχέση με το θέμα μας, ο εκπαιδευτικός μπορεί να καλέσει κάθε μια από τις ομάδες της τάξης, να παρουσιάσουν κάποιο βιβλίο μέσα από την κατασκευή ενός αλφαβηταρίου με τις λέξεις-κλειδιά του κειμένου. Ένα τέτοιο αλφάβητο μπορεί να περιλαμβάνει κύρια ονόματα, έννοιες, καταστάσεις, αλλά και ολόκληρες προτάσεις. Επειδή τα γράμματα είναι πολλά (24), η εργασία δουλεύεται άνετα σε ομάδες, όπου έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν όλοι με τις ιδέες τους. Να μην ξεχνάμε, την ώρα που παρουσιάζουν τα παιδιά την αλφαβήτα τους, να τους ζητάμε να μας εξηγούν τον ρόλο της κάθε λέξης στην ιστορία.

10.Σταυρόλεξο - Κρυπτόλεξο: Εξίσου διασκεδαστική μπορεί να αποδειχθεί και η κατασκευή ενός σταυρολέξου (ίσως με τη βοήθεια του δωρεάν λογισμικού Hot Potatoes) ή κρυπτολέξου, (ίσως με τη βοήθεια ενός πίνακα στο Word ή το Excel) με λέξεις κλειδιά μιας ιστορίας, ονόματα των ηρώων, κλπ. Αν εργαστούμε σε ομάδες, η κάθε μια μπορεί να ετοιμάσει τη δική της δοκιμασία, η οποία θα ψυχαγωγήσει τις υπόλοιπες. Το ακόμα καλύτερο; Τα σταυρόλεξα/κρυπτόλεξα θα μείνουν να συνοδεύουν το βιβλίο στη βιβλιοθήκη για πάντα, χρησιμεύοντας ως "ορεκτικό" ή αφορμή για να επιχειρήσει κάποιος μαθητής να το ξεφυλλίσει στο μέλλον. Οι ανά τον

κόσμο μαθητές που χρησιμοποιούν λατινικό αλφάβητο είναι τυχεροί, αφού μπορούν να δημιουργήσουν αυτόματα τέτοια παιχνίδια μέσω του Discovery Education Puzzlemaker. Μια επιλογή για ελληνικούς χαρακτήρες είναι το Crossword Forge, δεν είναι όμως δωρεάν.

11. Επιτραπέζιο Παιχνίδι: Το να κατασκευαστεί ένα επιτραπέζιο παιχνίδι από το μηδέν είναι ιδιαίτερα δύσκολο. Τη σύλληψη της αρχικής ιδέας, ακολουθούν η οργάνωση, το σχεδιαστικό, οι κανόνες... επειδή όμως ο σκοπός δεν είναι να εξαντληθούμε, μπορούμε να ασχοληθούμε μόνο με το σχεδιαστικό μέρος, πατώντας πάνω σε ήδη **γνωστές μορφές** αγαπημένων παιχνιδιών.

Η πιο απλή από αυτές είναι ο τύπος "**Φιδάκι**", όπου ετοιμάζεται μια διαδρομή, ορίζονται μερικά τετράγωνα τύχης (στην περίπτωση μας μπορούμε να προσθέσουμε και άλλα με ερωτήσεις) που πάνε τον παίκτη εμπρός ή πίσω. Νικητής όποιος θα φτάσει πρώτος στο τέλος. Το ταμπλό καλό είναι να διανθιστεί με εικόνες και στοιχεία από το περιβάλλον του κειμένου, οι ερωτήσεις να είναι βέβαια κι αυτές σχετικές, ίσως κατανόησης, μνήμης ή απλές εντολές, και τα πιόνια εμπνευσμένα από τους βασικούς χαρακτήρες. Αν π.χ. επιλέξουμε να κατασκευάσουμε ένα φιδάκι με βάση τον Μεγάλο Περίπατο του Πέτρου, οι παίκτες θα μπορούσαν να είναι ο Πέτρος, ο θείος Άγγελος, ο Γκαριμπάλντι, κ.ά., το φίδι να έχει τη μορφή του Γιαούρτερ (ντυμένο με στολή SS), ενώ οι κάρτες εντολών θα μπορούσαν να περιέχουν οδηγίες όπως "έπεσες σε μπλόκο - γύρισε τρία τετράγωνα πίσω" "βρήκες ένα βάζο με μαρμελάδα - πήγαινε τρία τετράγωνα εμπρός" ή ερωτήσεις όπως "Πώς λεγόταν η χελώνα του Πέτρου;" "τι έλεγαν τα συνθήματα που έγραφε στους τοίχους;" κλπ.

Ακόμα πιο απλό είναι να χρησιμοποιήσουμε ήδη υπάρχοντα παιχνίδια και να τα προσαρμόσουμε στο βιβλίο μας χωρίς επιπλέον κατασκευές. Μπορούμε έτσι να παίξουμε Scrabble, στο οποίο θα γίνονται δεκτές μόνο λέξεις που περιλαμβάνονται στο βιβλίο, Taboo ή Pictionary με έννοιες του κειμένου, κλπ. Αν ωστόσο υπάρχει χρόνος και διάθεση για πιο περίπλοκες κατασκευές, υπάρχουν δεκάδες τύπους παιχνιδιών, που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ως βάση, όπως Monopoly, Risk, Stratego, Cluedo, Trivial Pursuit... φτιάχνοντας τελικά κάτι περισσότερο ή λιγότερο δικό μας.

12. Παζλ: Στην ίδια κατεύθυνση με τα παραπάνω κινείται και η κατασκευή παζλ. Αυτό μπορεί να προκύψει με βάση το εξώφυλλο ή μια εικόνα από το βιβλίο, ή ακόμα και μια σελίδα του κειμένου, αν μιλάμε για μεγαλύτερες τάξεις. Πρώτα φωτοτυπούμε ή εκτυπώνουμε σε χαρτόνι, στη συνέχεια το πλαστικοποιούμε για να αυξήσουμε τη διάρκεια ζωής του, και τέλος κόβουμε το πλαστικοποιημένο χαρτόνι σε μικρότερα κομμάτια. Το τελευταίο στάδιο μπορεί να γίνει από τους ίδιους τους μαθητές, ώστε να νιώσουν ότι ολοκληρώνουν το παζλ μόνοι τους. Εννοείται πως όσες ομάδες έχουμε χωρίσει στην τάξη, τόσα πρέπει να είναι και τα παζλ που θα κατασκευαστούν.

13.Κουκλοθέατρο: Πολύ δημιουργικό, ιδιαίτερα για τους μαθητές που θέλουν να κάνουν πράγματα με τα χέρια τους. Εδώ πρέπει και πάλι να χωρίσουμε την τάξη σε μικρές ομάδες, ώστε κάθε μια τους να ασχοληθεί με συγκεκριμένο κομμάτι του κειμένου και την απόδοσή του σε σενάριο. Ζητούμενο τα λόγια να 'ναι λίγα και να αποδίδουν το μήνυμα της ιστορίας. Ο μικρός αριθμός παιδιών θα βοηθήσει και στην κατασκευή των κουκλο-ηθοποιών. Ίσως ένας κούκλος να είναι αρκετός για κάθε 2 παιδιά, μέχρι να μάθουν και να φτιάχνουν ο καθένας τον δικό του. Μπορούμε να δημιουργήσουμε γαντόκουκλες, καλτσόκουκλες, ή χαρτοπολτόκουκλες, ανάλογα με τα υλικά που διαθέτουμε.

Για τις πιο απλές και οικονομικές θα χρειαστούμε:

- μια δυο τσαλακωμένες σελίδες εφημερίδας για το κεφάλι,
- χαρτοταινία για να τυλιχτεί το κεφάλι και μαρκαδόρους για να ζωγραφιστεί ζωηρά το πρόσωπο
- ένα κυλινδρικά τυλιγμένο χαρτονάκι για τον λαιμό (που μέσα του θα μπαίνει ο δείκτης μας)
- ένα παλιό κομμάτι ύφασμα - ρετάλι για το ρούχο (που θα καλύπτει το υπόλοιπο χέρι μας)..
- ξυλόκολλα για να κολλήσουμε το πάνω μέρος του λαιμού στο κεφάλι και το κάτω μέρος του λαιμού με το ρούχο (ή να προσθέσουμε μαλλιά, μουστάκια, γένια, κουμπιά, καπέλο). Καλό είναι να χρησιμοποιήσουμε κρυσταλιζέ ξυλόκολλα (τύπου ατλακόλ νο 45) που όταν στεγνώσει δεν φαίνεται.

Μην ξεχάσετε ότι λεπτομέρειες, όπως ένα μαύρο πανί στο θρανίο, κλειστές κουρτίνες και ένα σποτάκι που φωτίζει τη σκηνή, μπορεί να δώσουν στην παράστασή μας άλλον "αέρα". Το παρακάτω βίντεο δείχνει τα πρώτα βήματα της κατασκευής.

Watch Video At: <https://youtu.be/r6hBHQKG6fg>

14. Θέατρο Σκιών: Παρόμοια με την προηγούμενη δραστηριότητα ως προς τη μετατροπή του κειμένου σε σενάριο, με αρκετούς όμως επιπλέον περιορισμούς ως προς τους χαρακτήρες, που θα πρέπει να αποδοθούν από τις ήδη υπάρχουσες φιγούρες του παραδοσιακού μας θεάτρου. Τις φιγούρες αυτές, μπορείτε να τις βρείτε, να τις εκτυπώσετε και να τις κόψετε από εδώ. Η ιστοσελίδα δίνει και οδηγίες για το κόψιμο και την κατασκευή τους, που γίνεται απλά με λίγα διπλόκαρφα. Θα χρειαστείτε έπειτα ένα τεντωμένο πανί και φως για να στήσετε τη σκηνή σας.

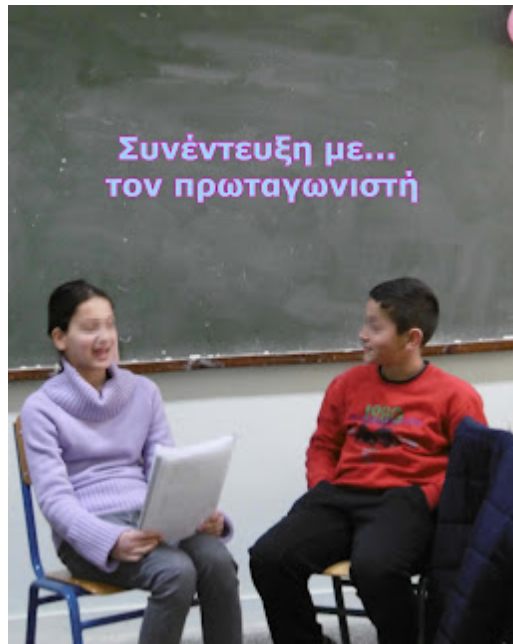
15. Συνέντευξη από έναν χαρακτήρα: Ένας μαθητής που έχει διαβάσει βιβλία με πρωταγωνιστή κάποιον ήρωα που θεωρεί έναν από τους αγαπημένους του, αναλαμβάνει να παίξει το ρόλο του συνεντευξιαζόμενου χαρακτήρα μπροστά στους συμμαθητές του. Καλό είναι ο συμμαθητής που θα κάνει το δημοσιογράφο να του έχει παραδώσει τις ερωτήσεις λίγο καιρό πριν, ώστε να έχει προετοιμάσει τις απαντήσεις του όπως πρέπει. Μέσα από τη δραστηριότητα αυτή, οι ήρωες έρχονται πιο κοντά μας, γίνονται περισσότερο ανθρώπινοι και καθημερινοί.

Η συνέντευξη ξεκινάει όταν ο συνεντευξιαζόμενος ήρωας εμφανίζεται στην αίθουσα, ντυμένος κατάλληλα, περπατώντας με τον τρόπο που οφείλει, και παίρνει τη θέση του απέναντι στο κοινό. Οι ερωτήσεις του δημοσιογράφου μπορεί να είναι τυπικές, όπως:

- Πώς σας λένε; Έχετε κάποιο παρατσούκλι;
- Πόσων χρονών είστε;
- Εθνικότητα; Τόπος Γέννησης;
- Σε ποια σχολεία έχετε σπουδάσει;
- Με ποιο επάγγελμα ασχολείστε (αν είναι αρκετά μεγάλος)
- Ποια ήταν η τελευταία σας περιπέτεια;
- Τι φιλοδοξίες έχετε; Σχέδια για το μέλλον;

Και λιγότερο τυπικές, που μπορεί να ψυχαγωγήσουν το κοινό:

- Έχετε ολοκληρώσει τη στρατιωτική σας θητεία;
- Είχατε κάποιες τραυματικές εμπειρίες όταν πηγαίνατε σχολείο;
- Είστε γενικά έξυπνος;
- Τι επιτυχίες έχετε να επιδείξετε στο παρελθόν; Η καλύτερή σας στιγμή;
- Μεγάλες αποτυχίες; Η χειρότερή σας στιγμή;
- Υπάρχει κάτι για το οποίο μετανιώνετε ή ντρέπεστε;
- Έχετε χάσει κάποιες ευκαιρίες στη ζωή σας;
- Αν δεν ήσασταν αυτός που είστε, ποιος θα θέλατε να είστε;

16. Ταυτότητα λογοτεχνικού ήρωα: Δραστηριότητα παρόμοια με την προηγούμενη, λιγότερο όμως φαντασμαγορική και περισσότερο συνεργατική. Εδώ, κάθε ομάδα αναλαμβάνει να αποτυπώσει με τη βοήθεια από κάποιο κείμενο, τις ταυτότητες όλων των λογοτεχνικών ηρώων που συμμετέχουν σε αυτό. Δημιουργούνται έτσι καρτέλες ηρώων που μπορεί έπειτα και να αρχειοθετηθούν. Τα στοιχεία που περιλαμβάνει η ταυτότητα είναι τα τυπικά, ενώ στη θέση της φωτογραφίας μπορεί να μπει μια ζωγραφιά του προσώπου του ήρωα από τους μαθητές.

- Όνομα, Ηλικία
- Ύψος, Βάρος,
- Ημερομηνία, τόπος γεννήσεως,
- Σχήμα προσώπου, χρώμα μαλλιών και ματιών
- Άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (τατουάζ, ουλές)
- Διεύθυνση - περιγραφή σπιτιού
- Βασικό χαρακτηριστικό προσωπικότητας
- Οικογένεια;
- Καλύτερος φίλος;
- Εχθροί και γιατί;

Και πάλι μπορούμε να προσθέσουμε πιο ενδιαφέρουσες κατηγορίες στοιχείων, όπως

- Πώς βλέπω τον εαυτό μου;
- Διάθεση συνήθως;
- Σπουδές;
- Φιλοδοξίες;
- Εργασιακή Εμπειρία;
- Χόμπυ; Ταλέντα;
- Φιλοσοφία Ζωής;
- Κανείς δεν ξέρει ότι είμαι;
- Η χειρότερη στιγμή της ζωής μου ήταν όταν;
- Κακές συνήθειες που πρέπει να κόψω;
- Η χειρότερη συμβουλή που μου έδωσε ο μπαμπάς μου;

- Το καλύτερο πράγμα που έχω πετύχει μέχρι σήμερα;

Χάρτης Προσωπικότητας

Όνομα: _____

Πρόζες _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____	Θράσεις _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
Συναίσθημα _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____	Εμφάνιση _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____

"Ασκήσιον στην Τέχνη" / Έργο: Κ. Παπαγιάννης / Εκδόσεις Κέλερ

17. Βρες τι διάβασα χτες: Κάθε ομάδα παιδιών διαλέγει ένα μικρό βιβλίο και το διαβάζει. Στη συνέχεια εμφανίζεται μπροστά στην υπόλοιπη τάξη κρατώντας μπροστά της 10 βιβλία, ανάμεσα στα οποία και εκείνο που μελέτησε. Οι συμμαθητές τους, με ερωτήσεις που δέχονται ως απάντηση "ναι" ή "όχι", επιχειρούν να εντοπίσουν ποιο από τα βιβλία που έχουν μπροστά τους οι "αναγνώστες του μυστηρίου", είναι αυτό που διάβασαν. Νικήτρια η ομάδα που το βιβλίο της θα εντοπιστεί μετά τις περισσότερες ερωτήσεις.

18. Βιβλιοκατάσκοποι: Οι μαθητές εργάζονται ανά δύο. Αφήνουμε ένα βιβλίο, μια λευκή σελίδα και ένα μολύβι σε κάθε θρανίο. Τα παιδιά - κατάσκοποι, καλούνται να ετοιμάσουν ένα κρυπτογραφημένο μήνυμα όπου η κάθε λέξη θα κωδικοποιείται με τρεις αριθμούς: έναν για τη σελίδα που βρίσκεται η λέξη στο βιβλίο, έναν για τη σειρά στην οποία βρίσκεται η λέξη στη σελίδα κι έναν για τον αριθμό των λέξεων που πρέπει να περάσουμε ώσπου να φτάσουμε στη λέξη. π.χ. αν αυτή η δραστηριότητα είναι η σελίδα 18, τότε ο αριθμός 18-1-3 (σελίδα 18, σειρά 1, λέξη 3) αντιστοιχεί στη λέξη "μαθητές". Κάθε δυάδα μαθητών καλείται να ετοιμάσει λοιπόν ένα κωδικοποιημένο μήνυμα π.χ. τριών λέξεων. Τοποθετεί το χαρτί με τους τρεις αριθμούς μέσα στο βιβλίο που περιέχει τις λέξεις. Τα βιβλία έπειτα αλλάζουν θρανίο, κι έτσι οι μαθητές από κωδικοποιητές μετατρέπονται σε αποκωδικοποιητές. Νικήτρια η ομάδα που θα αποκωδικοποιήσει πρώτη το μήνυμά της. Αν επιθυμούμε να κάνουμε τη δραστηριότητα πιο δύσκολη, αυξάνουμε τον αριθμό των λέξεων στο κωδικοποιημένο μήνυμα.

19. Κυνήγι του θησαυρού: Χρησιμοποιώντας τον κώδικα από το παιχνίδι Βιβλιοκατάσκοποι (18), ο εκπαιδευτικός με τη βοήθεια μια ομάδας εθελοντών, μπορεί να ετοιμάσει 5-6 κρυπτογραφημένα μηνύματα που οδηγούν διαδοχικά το ένα στο άλλο και να τα κρύψει σε διάφορους χώρους του σχολείου. Η τάξη χωρίζεται σε

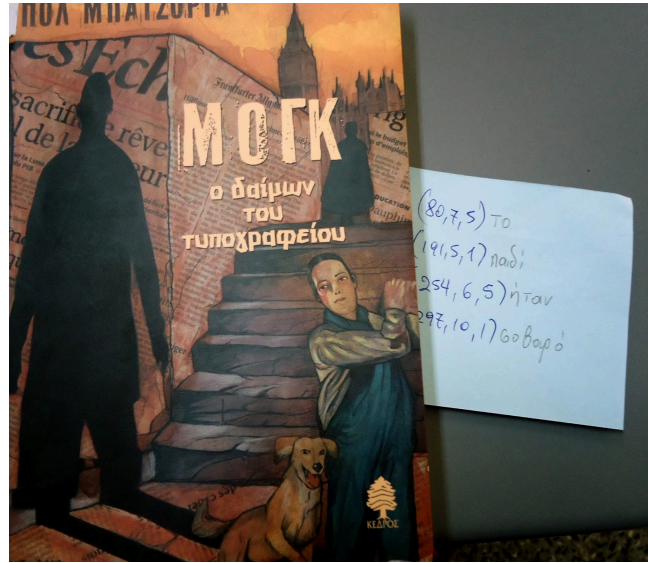
ομάδες, στις οποίες παραδίδεται το ίδιο πρώτο μήνυμα προς αποκρυπτογράφιση. Τα επόμενα μηνύματα μπορεί να αποκρυπτογραφούνται με βάση το ίδιο βιβλίο, ή ένα διαφορετικό βιβλίο να περιμένει σε κάθε σημείο. Έπαθλο για τους νικητές εκτός από τη χαρά της νίκης, μπορεί να είναι μια επιπλέον ώρα στη βιβλιοθήκη του σχολείου.

20.Μαγειρεύοντας: Μια και αναφερθήκαμε πιο πάνω στη σοκολάτα (σιγά μην κρατιόμασταν), να αναφέρουμε ότι πολλά βιβλία κρύβουν αναφορές σε φαγητά και γλυκά, τα οποία μπορούμε να δοκιμάσουμε να ετοιμάσουμε στην τάξη. Είναι βασικό κάθε τέτοια δράση να οργανωθεί σωστά και να επιβλέπεται διαρκώς, ώστε να αποφευχθούν τυχόν προβλήματα. Κάποια εδέσματα πρέπει να προετοιμαστούν από το σπίτι, και άλλα μπορεί να μαγειρευτούν εξ ολοκλήρου στο σχολείο (ανάλογα και με τις υποδομές που υπάρχουν), οπότε τα παιδιά θα φέρουν απλώς μαζί τους κάποια υλικά. Η μόδα των μαγειρικών εκπομπών στην τηλεόραση, έχει προετοιμάσει σε μεγάλο βαθμό το έδαφος για τέτοιες δραστηριότητες. Έτσι οι μαθητές δεν έχουν πρόβλημα πλέον να συνεργαστούν μεταξύ τους ανεξαρτήτως φύλου, ενώ οι περισσότεροι θεωρούν αυτονόητες διαδικασίες το να πλύνουν τα χέρια τους, να φορέσουν ποδιά κλπ. Ένα παράδειγμα βιβλίου που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για ζαχαροπλαστική, είναι *ο Τσάρλι και το εργοστάσιο της σοκολάτας* του Ρ. Νταλ, με αφορμή το οποίο μπορούμε να ετοιμάσουμε τι άλλο; σοκολάτα στην τάξη!

21.Ντόμινο των βιβλίων: Στο παιχνίδι αυτό, προσπαθούμε να βρούμε ένα κοινό στοιχείο (εκδότης, συγγραφέας, λέξη του τίτλου, χρώμα, εικόνα, αριθμός συλλαβών) ανάμεσα στα εξώφυλλα των βιβλίων που έχουμε στη βιβλιοθήκη. Συνδέουμε έτσι το ένα με το άλλο, σχηματίζοντας ένα μεγάλο ντόμινο.

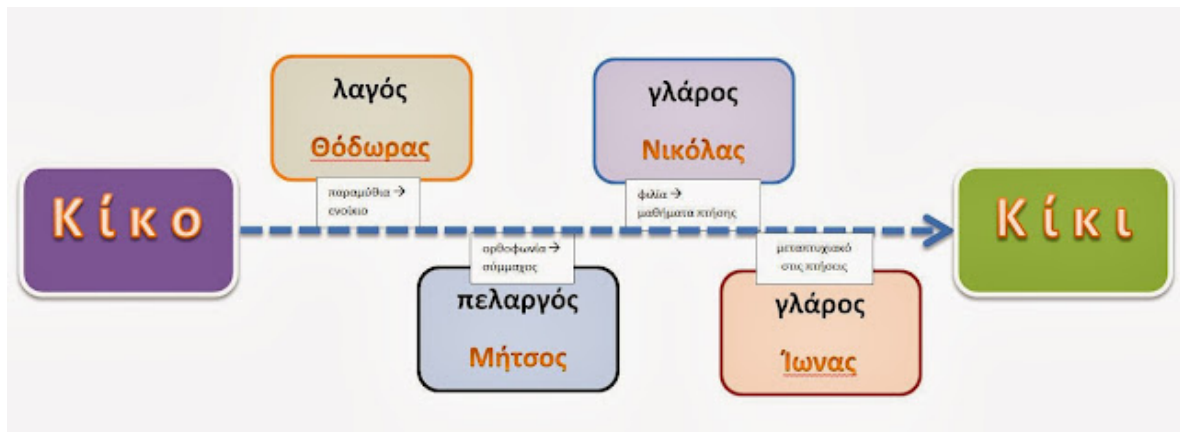
Για να ξεκινήσει το παιχνίδι ο εκπαιδευτικός βάζει ένα ανοιγμένο βιβλίο στο πάτωμα ή σε ένα μακρύ τραπέζι, έτσι ώστε να φαίνεται το εξώφυλλο και δίπλα του με ίδιο τρόπο τοποθετεί ένα δεύτερο βιβλίο και ανακοινώνει: "είναι δύο βιβλία του ίδιου συγγραφέα". Στη συνέχεια ζητά από τα παιδιά να βρουν ένα βιβλίο με ένα τουλάχιστον κοινό στοιχείο και να το τοποθετήσουν δίπλα σε αυτά τα δύο βιβλία. Έτσι τα παιδιά μπορούν να κατασκευάσουν διάφορα σχήματα. (διασκευή από Ανδρέας Καρακίτσος Στερεότυπα, προκαταλήψεις, προτάσεις δράσεων φιλαναγνωσίας, ΕΚΕΒΙ)

22.Χάρτης της ιστορίας: Μιλάμε φυσικά για νοητικό χάρτη (εικονογραφική αποτύπωση ιδεών, ελληνιστί mind map), που μπορεί να σημαίνει και κάτι πολύ απλό,

Αστυνομικές περιπέτειες όπως αυτή του Μογκ, προσφέρονται ιδανικά για βιβλιοκατασκοπεία!

όπως ένα ημιδομημένο διάγραμμα προς ολοκλήρωση. Η πιο συνηθισμένη περίπτωση ωστόσο είναι το αραχνόγραμμα (spidergram), στο οποίο γράφουμε το όνομα του πρωταγωνιστή σε ένα κυκλικό πλαίσιο στο κέντρο και το συνδέουμε με γραμμές με τους άλλους χαρακτήρες του έργου ή βασικές ενέργειες του ήρωα. Υπάρχουν βέβαια και πολύ πιο περίπλοκοι χάρτες, που συνδυάζουν σχέδια με ονόματα, σχέσεις, ενέργειες, εμπόδια, τόπους, κ.ά. Όπως και να 'χει, τα διαγράμματα βοηθάνε στο να συμπυκνωθεί η πλοκή της ιστορίας σε ένα σχεδιάγραμμα, ενώ διεγείρουν το πνεύμα και βοηθούν τον εγκέφαλο να παραμένει συγκεντρωμένος στα σημαντικότερα στοιχεία. Δωρεάν online νοητικούς χάρτες (που δέχονται και ελληνικά) μπορείτε να κατασκευάσετε εδώ, απαιτείται όμως εγγραφή.

Διάγραμμα για την ιστορία Η Κίκο ταξιδεύει και γνωρίζει τον κόσμο

23. **Ρέμπους:** Δίνουμε τον τίτλο ενός βιβλίου σε **Ρέμπους** και οι μαθητές επιχειρούν να το αποκωδικοποιήσουν και να εντοπίσουν το βιβλίο στη βιβλιοθήκη. Στη συνέχεια, και αφού καταλάβουν πώς λειτουργεί το παιχνίδι, οι ομάδες μπορούν να ετοιμάσουν δικά τους κρυπτόλεξα για τους τίτλους των αγαπημένων τους βιβλίων, δοκιμάζοντας τις αποκρυπτογραφικές ικανότητες των συμμαθητών τους!

Ρέμπους για τον τίτλο Ο καιρός της σοκολάτας

24. Νέες ιστορίες - Δημιουργική Γραφή: Αντλώντας στοιχεία από κάθε κείμενο που διαβάζουμε, μπορούμε με πάμπολλους τρόπους να επινοήσουμε πάμπολλες νέες ιστορίες. Ο Τζάνι Ροντάρι και άλλοι δημιουργικοί δημιουργοί, έχουν ετοιμάσει τυπολογίες (τυφλοσοφίες) για να μας βοηθήσουν (δείτε και εδώ). Επιλέγουμε από αυτές ή σκεφτόμαστε δικές μας, ανάλογα με το τι μας εξυπηρετεί κάθε φορά. Όποιος από την άλλη ενδιαφέρεται σοβαρά να μάθει περισσότερα για την τέχνη της μυθοπλασίας και της αφήγησης, μπορεί να γραφτεί σε δωρεάν online μαθήματα (**The Future of Storytelling**) στα αγγλικά, από το πανεπιστήμιο του Potsdam. **α. Το φανταστικό διώνυμο** Διαλέγουμε (π.χ. με κλήρο) δύο διαφορετικές λέξεις (κατά προτίμηση ουσιαστικά) από ένα κείμενο που διαβάσαμε. Ξεχνάμε κάθετί που τα συνέδεε με την ιστορία (*τα απελευθερώνουμε από τις λεκτικές τους αλυσίδες*) και επιχειρούμε να τα συνδέσουμε με έναν νέο τρόπο, ακόμα κι αν δεν φαίνεται να είναι πολύ ταιριαστές, ή αν το αποτέλεσμα βγαίνει αλλόκοτο. π.χ. *Για την Πατρίδα* σελ. 62-63 "καΐκι" - "Βουκολέοντος" Τίτλος: Το καΐκι του Βουκολέοντος. *Μια φορά κι έναν καιρό, σ' ένα έρημο νησί, ζούσε ένα λιοντάρι που είχε ξεμείνει εκεί από κάποιο ναυάγιο τσίρκου. Λυπόταν πολύ που ήταν μόνο του και κάθε μέρα έχυne 2 λίτρα δάκρυα, που αμέσως στέγνωσαν κάτω από τον καυτό ήλιο. Μια μέρα, εκεί που παρατηρούσε το τελευταίο του δάκρυ να εξατμίζεται, άκουσε ήχο από κουπιά. Γύρισε το κεφάλι και τι να δει; Ένα βόδι μέσα σε μια βάρκα. Το βόδι αποβιβάστηκε στο ξερονήσι, και αφού προσπάθησε ανεπιτυχώς να πουλήσει στο λιοντάρι ένα σετ βερνίκια για παπούτσια χορού, άρχισαν να συζητούν και γρήγορα έγιναν φίλοι. Μετά από αρκετά ξενύχτια προβληματισμού κάτω από τ' αστέρια, κατέληξαν στο ότι δεν υπήρχε μέλλον για κανέναν τους στο αρχιπέλαγος. Αποφάσισαν λοιπόν να κατασκευάσουν ένα καΐκι που θα τους επέτρεπε να ξεκινήσουν το κυνήγι πέστροφας. Για να τιμήσουν τη φιλία τους, το βάφτισαν "Βου + Λέοντος", αλλά το βόδι ήταν λίγο βόδι και στην ορθογραφία, έκανε λάθος καθώς έβαφε την επιγραφή κι έτσι το καΐκι ονομάστηκε τελικά "Βουκολέοντος"(κλπ.)* **β. Βροχή μετεωριτών** Οι μαθητές της τάξης κάθονται σχηματίζοντας ένα κύκλο γύρω από κάποιον μαθητή - δημιουργό (ή τον δάσκαλο στις πρώτες εφαρμογές). Ανοίγουν τα αγαπημένα τους λογοτεχνικά βιβλία και του λένε ο καθένας μία λέξη ή φράση τη φορά. Ο μαθητής στο κέντρο, προσπαθεί να τις εντάξει στην ιστορία που δημιουργεί. Οι μαθητές στο κέντρο μπορεί να είναι περισσότεροι, ή να δημιουργούν την ιστορία με παντομίμα και όχι με λόγια, μετατρέποντας τις λέξεις που ακούγονται σε εικόνες. Πιο απλό γίνεται το παιχνίδι αν οι γύρω μαθητές προσαρμόζουν οι ίδιοι στην ιστορία που δημιουργείται τις φράσεις που θέλουν να χρησιμοποιήσουν από το κείμενο. Τότε ο κεντρικός παίκτης απλώς επιλέγει ποιος θα μιλήσει και επαναλαμβάνει λίγο διορθωμένη τη φράση, ώστε να ταιριάξει απόλυτα στην ιστορία. **γ. Τι θα συνέβαινε αν;** Χωρίζουμε τους μαθητές σε ζευγάρια. Κάθε ένα τους επιλέγει μια πρόταση του κειμένου ή ένα σημείο της πλοκής και κατασκευάζει υποθέσεις για το τι θα συνέβαινε αν ένα στοιχείο στην πρόταση αυτή ήταν εντελώς διαφορετικό. π.χ. στο *Για την Πατρίδα* (σελ 13) ...Βασιλέας τους ήταν τότε ο Σαμουήλ, άξιος αντίπαλος του Βασιλείου Β'. Τι θα συνέβαινε αν... ο Σαμουήλ ήταν γκαφατζής και εντελώς ανάξιος; Μια μέρα που προσπαθούσε να κάνει επίθεση στους Βυζαντινούς, έπεσε από το άλογό του και έγινε ρεζίλι στους στρατιώτες του αλλά και τους εχθρούς. Αυτοί τον έβαλαν θυρωρό

σε μια παιδική χαρά και έψαξαν για νέο αρχηγό. ...ρίχθηκε στη Μακεδονία με το στρατό του, κυρίευσε πόλεις και φρούρια, έκαψε, ρήμαξε, αφάνισε ό,τι βρήκε στο δρόμο του... Τι θα συνέβαινε αν... οι Βούλγαροι μοίραζαν δώρα και γλειφιτζούρια στο πέρασμά τους; Όλοι οι Μακεδόνες περίμεναν τον στρατό της αγάπης με ανυπομονησία. Οι μαμάδες έδιναν στο Σαμουήλ τα μωρά τους να τα ταχταρίσει, και τα παιδιά στα σχολεία τού ετοίμαζαν ζωγραφιές! Γήτω ο Χιαμούληθ! Φώναζαν τα νήπια από τα παράθυρα του kindergarten. **δ. Η τράπουλα του Προπ** Γράφουμε στον πίνακα μερικές από τις βασικές λειτουργίες που αναγνώρισε ο Προπ ότι υπάρχουν σε όλα τα παραμύθια. Στη συνέχεια οι μαθητές τις παντρεύουν με στοιχεία από το κείμενο που μελετάμε, και δημιουργούν δικές τους ιστορίες. π.χ. στον πίνακα έχουμε γράψει τις λειτουργίες:

δύσκολη δοκιμασία, επιστροφή, μεταμόρφωση του ήρωα, παγίδα, αποστολή και τις ζωντανεύουμε δημιουργικά με στοιχεία από το *Για την Πατρίδα*.

Ο Αλέξιος για να πραγματοποιήσει την αποστολή που του ανέθεσε ο αυτοκράτορας, μεταμορφώνεται σε πάπια και πετάει προς το Δυρράχιο. Στο δρόμο όμως του έχουν στήσει παγίδα Βούλγαροι κυνηγοί και τον συλλαμβάνουν. Του βάζουν μια σειρά δύσκολες δοκιμασίες για να αποκαλύψει την πραγματική του μορφή: τον γαργαλάνε με φτερό, του διαβάζουν συνταγές φουά γκρα και τέλος του προσφέρουν ένα κομμάτι από την αγαπημένη του πίτσα. Αυτός όμως συνεχίζει να κάνει την πάπια κι έτσι γλιτώνει. Καταφέρνει λοιπόν να εκτελέσει την αποστολή του και να επιστρέψει μετά στην Κωνσταντινούπολη.

Το σύνολο των λειτουργιών που αναγνώρισε ο Vladimir Propp στα λαϊκά μαγικά παραμύθια της χώρας του είναι:

1. Ένα από τα μέλη της οικογένειας απουσιάζει από το σπίτι (**απουσία**)
2. Στον ήρωα προβάλλεται μια απαγόρευση (**απαγόρευση**)
3. Η απαγόρευση παραβιάζεται (**παράβαση**)
4. Ο ανταγωνιστής επιχειρεί να βρει τι συμβαίνει (**έρευνα**)
5. Στον ανταγωνιστή δίνονται πληροφορίες για το θύμα του (**προδοσία**)
6. Ο ανταγωνιστής επιχειρεί να ξεγελάσει το θύμα του (**παγίδα**)
7. Το θύμα έτσι παρά τη θέλησή του βοηθάει τον εχθρό (**συνενοχή**)
8. Ο ανταγωνιστής προξενεί σε ένα από τα μέλη της οικογένειας ζημιά (**ζημιά**)
9. Κάτι δεν αρκεί σε κάποιον από τα μέλη της οικογένειας (**έλλειψη**)
10. Η δυστυχία γνωστοποιείται, απευθύνουν στον ήρωα παράκληση ή εντολή, τον αποστέλλουν ή τον αφήνουν να φύγει (**μεσολάβηση**)
11. Ο ήρωας συμφωνεί ή αποφασίζει για την αυτενέργεια (**συγκατάθεση**)
12. Ο ήρωας εγκαταλείπει το σπίτι του (**αναχώρηση του πρωταγωνιστή**)
13. Ο ήρωας δοκιμάζεται, πράγμα που προετοιμάζει την εμφάνιση ενός μαγικού μέσου ή βοηθού (**πρωταγωνιστής υποβάλλεται σε δοκιμασία από τον δωρητή**)
14. Ο ήρωας αντιδρά στις πράξεις του μελλοντικού δωρητή (**αντίδραση του ήρωα**)
15. Το μαγικό μέσο δίνεται στον ήρωα (**κατοχή του μαγικού μέσου**)
16. Ο ήρωας μεταφέρεται στον τόπο όπου βρίσκεται το αντικείμενο της αναζήτησης (**μετάβαση**)
17. Ο ήρωας και ο ανταγωνιστής συναντιούνται σε άμεση πάλη (**πάλη**)
18. Τον ήρωα τον σημαδεύουν (**σημάδεμα**)
19. Ο πρωταγωνιστής νικάει τον ανταγωνιστή (**νίκη**)
20. Η αρχική δυστυχία εξαλείφεται (**εξάλειψη της δυστυχίας ή της έλλειψης**)
21. Ο ήρωας επιστρέφει (**επιστροφή**)
22. Ο ήρωας υφίσταται καταδίωξη (**καταδίωξη, διωγμός του πρωταγωνιστή**)
23. Ο ήρωας σώζεται από την καταδίωξη (**διάσωση**),

ο πρωταγωνιστής γλιτώνει) 24. Ο ήρωας, αγνώριστος, φτάνει στο σπίτι του ή αλλού (**μη αναγνωρίσιμη άφιξη**) 25. Ο ψεύτικος ήρωας προβάλλει αβάσιμες απαιτήσεις (**απαιτήσεις του απατεώνα**) 26. Στον ήρωα ανατίθεται ένα δύσκολο καθήκον / πρόβλημα (**δύσκολη δοκιμασία**) 27. Το καθήκον επιτελείται, το πρόβλημα λύνεται (**λύση**) 28. Αναγνωρίζεται ο ήρωας (**αναγνώριση**) 29. Ο ψεύτικος ήρωας ή ανταγωνιστής, ξεσκεπάζεται (**αποκάλυψη**) 30. Στον ήρωα δίνεται μια νέα όψη (**μεταμόρφωση**) 31. Ο ήρωας παντρεύεται και ανεβαίνει στο θρόνο (**γάμος**)
άντληση στοιχείων από:

Τζ. Ροντάρι, *Γραμματική της φαντασίας - Εισαγωγή στην τέχνη να επινοείς ιστορίες*, Μεταίχμιο, 2003 και Αλέξανδρος Ακριτόπουλος, *Άρθρα και μελετήματα για την παιδική λογοτεχνία*, Σαλονικίδης, 1999.

ε. Λίμερικς Κατασκευάζουμε μικρά διασκεδαστικά ποιηματάκια με ή χωρίς νόημα (αναλυτικές οδηγίες και παραδείγματα). Συνήθως αποτελούνται από πέντε στίχους που ομοιοκαταληκτούν με σειρά 1ος - 2ος - 5ος και 3ος - 4ος και έχουν συγκεκριμένο περιεχόμενο: Ήταν(κάποιος) που(κάτι του συνέβαινε ή έκανε στη ζωή του κάτι ιδιαίτερο) όμως.....(κάτι συνέβη που ίσως ανατρέπει την προηγούμενη κατάσταση) και.....(καταλήγουμε σε μια νέα κατάσταση)(επαναλαμβάνουμε τον αρχικό στίχο προσθέτοντας κάποιο επίθετο) χρησιμοποιούμε πάλι ως παράδειγμα το *Για την Πατρίδα*

Ο Αλέξιος ο Βυζαντινός ήταν πολύ γενναίος
αποστολή του ανέθεσαν κι αυτός είπε "βεβαίως"
μα ήταν οι Βούλγαροι πολλοί
και τονε κλείσαν σε κελί
και χάθηκε μια και καλή, ο Αλέξιος ο γενναίος

στ. τα 6 καπέλα της σκέψης Αξιοποιώντας τη μέθοδο του de Bono, μπορούμε να ξαναδοούμε μια ιστορία μέσα από 4 διαφορετικά πρίσματα (κόκκινο, μαύρο, κίτρινο, πράσινο), ώστε να επικεντρώσουμε την προσοχή μας σε συγκεκριμένα θέματα:

- φορώντας το κόκκινο καπέλο, μπορούμε να συζητήσουμε για τα συναισθήματα του κεντρικού ή κάποιου άλλου χαρακτήρα σε μια περίπτωση.
- φορώντας το μαύρο καπέλο, ίσως αναρωτηθούμε για τα αρνητικά στοιχεία της προσωπικότητας του ήρωα, τα λάθη του και τις συνέπειες της συμπεριφοράς του στους άλλους, κλπ.

ζ. συνάντηση κορυφής Τα παιδιά διαλέγουν δύο αγαπημένους τους λογοτεχνικούς ήρωες που τους γράφουμε στον πίνακα, μαζί με κάποια βασικά τους χαρακτηριστικά. Στη συνέχεια, κάθε ομάδα επιχειρεί να επινοήσει μια ιστορία, στην οποία οι δύο αυτοί ήρωες συναντιούνται! Πώς θα μπορούσε π.χ. να συναντηθεί ο Ροβινσώνας Κρούσος με τον Πέτρο από τον Μεγάλο Περίπατο;

Οι Γερμανοί συλλαμβάνουν τον Πέτρο την ώρα που γράφει στον τοίχο *Ελευθερία* - Όστε θέλεις Ελευθερία, ε; Ετοιμάσου να βρεθείς σ' ένα μέρος που δε θα σε καταπιέζει κανείς! Σφάχτ - Σφαχτ! (ναζιστικό γέλιο)

Το γερμανικό αεροπλάνο περνάει πάνω από το νησί του Ροβινσώνα και αφήνει ένα αλεξίπτωτο. Ο Πέτρος προσγειώνεται πάνω στη μπουγάδα του Παρασκευά που γίνεται έξαλλος - μόλις είχε απλώσει. Όταν όμως βλέπει το αλεξίπτωτο μαλακώνει

λίγο, μια και μπορεί πλέον να ράψει το λευκό κοστούμι που πάντα ονειρευόταν. Ο Ροβινσώνας είναι χαρούμενος που βρήκε παρέα και μαθαίνει τα νέα των τελευταίων 200 ετών από τον πολιτισμένο κόσμο. Ο Πέτρος στην αρχή νιώθει μοναξιά, έπειτα όμως αρχίζει να συνηθίζει... άλλωστε βρίσκει στο νησί ένα καρό χελώνες που τις βαφτίζει Θόδωρος I, Θόδωρος II, Θόδωρος III και τις ταΐζει με μαρούλια....

